

**РАХУНКОВА ПАЛАТА**

ЗАТВЕРДЖЕНО  
рішенням Рахункової палати  
від 04.05.2023 № 9-1

**ВИСНОВКИ**  
**ПРО РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ РІЧНОГО ЗВІТУ**  
**ПРО ВИКОНАННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ**  
**„ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ НА 2021 РІК”**

Київ 2023

## *Зміст*

Зміст .....	2
Список скорочень .....	3
Вступ .....	5
Загальні підсумки виконання державного бюджету .....	6
I. Оцінка основних показників економічної діяльності.....	9
II. Доходи державного бюджету .....	14
III. Видатки державного бюджету та кредитування .....	23
IV. Фінансування державного бюджету та борг .....	48
V. Міжбюджетні трансферти та місцеві бюджети .....	62
Пропозиції .....	72
Додатки 1 – 5.....	73
Перелік діаграм .....	78
Перелік додатків .....	80

### *Список скорочень*

БКУ	Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456 (зі змінами)
ВВП	валовий внутрішній продукт
ГРБК	головні розпорядники бюджетних коштів
Держстат	Державна служба статистики України
Держмитслужба	Державна митна служба України
ДПС	Державна податкова служба України
ЄБРР	Європейський банк реконструкції та розвитку
ЄІБ	Європейський інвестиційний банк
ЄКР	єдиний казначейський рахунок
ЄС	Європейський Союз
Закон	Закон України від 15.12.2020 № 1082-ІХ „Про Державний бюджет України на 2021 рік” (зі змінами)
Казначейство	Державна казначейська служба України
КМУ, Уряд	Кабінет Міністрів України
МБРР	Міжнародний банк реконструкції та розвитку
МВС	Міністерство внутрішніх справ України
Міндовкілля	Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
Мінекономіки	Міністерство економіки України
Мінінфраструктури	Міністерство інфраструктури України
Міноборони	Міністерство оборони України
Мінрегіон	Міністерство розвитку громад та територій України
Мінсоцполітики	Міністерство соціальної політики України
Мінстратегпром	Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України
Мінфін	Міністерство фінансів України
МОЗ	Міністерство охорони здоров'я України
ОВДП	облігації внутрішньої державної позики України

ОЗДП	облігації зовнішньої державної позики України
ПДВ	податок на додану вартість
ПДФО	податок і збір на доходи фізичних осіб
ПФУ	Пенсійний фонд України
Укравтодор	Державне агентство автомобільних доріг України
ФГВФО	Фонд гарантування вкладів фізичних осіб
ФДМУ	Фонд державного майна України
COVID-19, пандемія	гостра респіраторна хвороба COVID-19, спричинена коронавірусом SARS-CoV-2

## *Вступ*

Згідно зі статтями 97 і 116 Конституції України КМУ відповідно до закону подає до ВРУ звіт про виконання державного бюджету. Відповідно до статті 61 БКУ і частини третьої статті 29 Закону України „Про Кабінет Міністрів України” річний звіт про виконання закону про державний бюджет подається Урядом ВРУ, Президенту України та Рахунковій палаті не пізніше 1 квітня року, наступного за звітним. В умовах воєнного стану не застосовується, згідно з підпунктом 1 пункту 22 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення” БКУ, норма частини першої статті 61 БКУ щодо дотримання терміну подання річного звіту про виконання закону про Державний бюджет України.

КМУ розпорядженням від 25.04.2023 № 365-р схвалив звіт про виконання Закону за доходами у сумі 1,3 трлн грн, видатками – 1,5 трлн грн, обсягом повернення кредитів – 9,1 млрд грн і обсягом надання кредитів – 13,6 млрд грн з дефіцитом у сумі 198,8 млрд гривень. Зазначений звіт КМУ надіслано Рахунковій палаті листом від 26.04.2023 № 10225/0/2-23. Звіт про виконання Закону відповідає вимогам статті 61 БКУ.

Рахункова палата протягом двох тижнів з дня офіційного подання КМУ річного звіту про виконання закону про державний бюджет готує і подає до ВРУ висновки про виконання Закону з оцінкою ефективності управління коштами державного бюджету, а також пропозиції щодо усунення порушень, виявлених у звітному бюджетному періоді, та вдосконалення бюджетного процесу загалом (стаття 62 БКУ).

Висновки про результати аналізу річного звіту про виконання Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік” (далі – Висновки) підготовлено Рахунковою палатою відповідно до вимог БКУ і Закону України „Про Рахункову палату” за результатами аналізу всіх отриманих форм фінансової та бюджетної звітності, інформації, включеної до звіту про виконання державного бюджету за 2021 рік, пояснювальної записки до нього, звітних та інформаційно-аналітичних даних Мінфіну, Мінекономіки, ДПС, Держмитслужби, Казначейства, Держстату, НБУ, ФДМУ, окремих головних розпорядників бюджетних коштів, а також з використанням звітів про проведені Рахунковою палатою заходи державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту).

## ***Загальні підсумки виконання державного бюджету***

1. У 2021 році Державний бюджет України виконувався в умовах надпрогнозованого зростання імпорту і цін та меншого, ніж прогнозувалося, зростання реального ВВП.

За оцінкою Рахункової палати:

- надпрогнозовані зростання імпорту товарів і цін та укріплення курсу гривні до євро сприяли збільшенню обсягів окремих доходів державного бюджету на 99,7 млрд грн;

- унаслідок меншого від прогнозу фактичного середнього обмінного курсу гривні до долара США недоотримано 32,6 млрд грн доходів державного бюджету, витрати на погашення й обслуговування боргу та деяких видатків зменшилися на 19 млрд грн;

- унаслідок меншого, ніж прогнозувалося, зростання реального ВВП до державного бюджету недоотримано 13,7 млрд грн запланованих доходів.

Мінфіном при розрахунку прогнозних сум витрат з погашення й обслуговування державного боргу застосовувався курс євро, який на 11,1 відс. більше курсу, застосовуваного ним же при обчисленні прогнозу доходів, що сприяло економії витрат з погашення й обслуговування державного боргу.

2. План доходів державного бюджету на 2021 рік перевиконано на 15,8 млрд грн, або 1,2 відс., за рахунок загального фонду, доходи якого більші планового обсягу на 29,9 млрд грн, або 2,8 відсотка.

Обсяг переplat податків і зборів до державного бюджету у 2021 році загалом збільшився на 11,4 млрд грн, або 25,2 відс., насамперед за рахунок сплаченої до спеціального фонду державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування природного газу наперед за грудень 2021 року – березень 2022 року для проведення клірингових розрахунків згідно із Законом.

3. Видатки державного бюджету на 52,9 млрд грн, або 3,4 відс., менше плану унаслідок, зокрема, недоліків у плануванні обсягів деяких видатків і надходжень, які визначені джерелом проведення видатків, неприйняття або несвоєчасного прийняття необхідних управлінських рішень щодо використання коштів. При цьому в грудні проведено видатків у 2,6 раза більше, ніж у середньому щомісяця в січні – листопаді.

Унаслідок неналежного планування бюджетних програм КМУ своїми рішеннями змінив видатки за кожною п'ятою бюджетною програмою, затвердженою у Законі.

4. У 2021 році на видатки розвитку спрямовано 134,4 млрд грн, або 9 відс. загального обсягу видатків державного бюджету. При цьому на розвиток мережі й

утримання автомобільних доріг загального користування державного значення – 27,7 відс. загального обсягу цих видатків, на надання субвенцій місцевим бюджетам, зокрема на реалізацію інфраструктурних проєктів та розвиток об'єктів соціально-культурної сфери, здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій, фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах – 19,7 відс., на заходи, пов'язані з національною безпекою й обороною держави, – 18,5 відсотка.

5. У 2021 році ПФУ спрямовано 201,2 млрд грн, або 13,5 відс. усіх видатків державного бюджету. При цьому заборгованість за позиками, наданими з ЄКР на покриття тимчасових касових розривів ПФУ для виплати пенсій і допомоги, зросла.

6. Упродовж 2021 року план надходжень загального фонду державного бюджету не виконувався унаслідок недоотримання коштів від державних запозичень і приватизації державного майна. Це звужувало можливості для своєчасного і повного здійснення запланованих видатків та спричинило заборгованість за отриманими з ЄКР коштами станом на 01.01.2022 в сумі 12,5 млрд гривень.

7. Унаслідок невиконання плану видатків при перевиконанні плану доходів дефіцит державного бюджету у 2021 році на 27,2 відс. менший плану і становив 198,8 млрд гривень.

8. Державні запозичення на 13,9 відс. менші плану, однак на 41,3 відс. більші витрат на погашення державного боргу, і становили 623,1 млрд грн, або 31,9 відс. фінансових ресурсів державного бюджету.

9. Унаслідок перевищення надходжень від запозичень над сумою витрат на погашення боргу в умовах ревальвації гривні до іноземних валют загальний обсяг державного і гарантованого державою боргу збільшився на 4,7 відс. до 2 трлн 672,0 млрд грн і становив 49,0 відс. ВВП та 64,9 тис. грн у розрахунку на одну особу.

10. Витрати державного бюджету на погашення й обслуговування державного та гарантованого державою боргу збільшилися, порівняно з 2020 роком, на 18,6 відс. до 607,2 млрд гривень.

11. Видатки державного бюджету на надання трансфертів місцевим бюджетам на 10,5 млрд грн, або 4,9 відс., менші плану.

Довготривале затвердження розподілів окремих субвенцій на реалізацію інвестиційних проєктів і заходів, спрямованих на соціально-економічний розвиток регіонів, та внесення численних змін до цих розподілів, у тому числі в грудні,

спричинило утворення на кінець року на рахунках місцевих бюджетів залишків невикористаних коштів.

12. У 2021 році, порівняно з 2020 роком, обсяг тимчасово вільних коштів окремих місцевих бюджетів, розміщених за рішеннями місцевих рад на депозитних рахунках в установах державних банків збільшився на 3 млрд грн, або 12 відсотків.



## ***I. Оцінка основних показників економічної діяльності***

### ***1.1. За оцінкою Рахункової палати:***

***- надпрогнозовані зростання імпорту товарів і цін та укріплення курсу гривні до євро сприяли збільшенню обсягів окремих доходів державного бюджету на 99,7 млрд грн;***

***- унаслідок меншого від прогнозу фактичного середнього обмінного курсу гривні до долара США недоотримано 32,6 млрд грн доходів державного бюджету, витрати на погашення й обслуговування боргу та деяких видатків зменшилися на 19 млрд грн;***

***- унаслідок меншого, ніж прогнозувалося, зростання реального ВВП до державного бюджету недоотримано 13,7 млрд грн запланованих доходів.***

При затвердженні державного бюджету на 2021 рік враховано Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2021 – 2023 роки, схвалений постановою КМУ від 29.07.2020 № 671 (додаток 1).

**1.1.1. За оцінкою Рахункової палати, надпрогнозоване зростання імпорту товарів сприяло збільшенню обсягів окремих доходів державного бюджету на 91,1 млрд гривень.**

При визначенні показників державного бюджету на 2021 рік враховано зростання вартісних обсягів імпорту товарів на 9,7 відсотка. За даними НБУ, імпорт товарів у 2021 році, порівняно з попереднім роком, збільшився на 34,3 відсотка.

Одним із основних чинників зростання імпорту товарів, за даними Держмитслужби, стало збільшення ввезення в Україну природного газу – у 2,6 рази, нафти і нафтопродуктів – на 65,3 відс., кам'яного вугілля – на 47,2 відс., чорних металів та виробів із них – на 40,3 відсотка.

У загальному обсязі імпорту товарів збільшилися частки імпорту з Росії з 8,4 відс. у 2020 році до 9,1 відс. у 2021 році, з Білорусі – з 5,3 відс. до 6,6 відс., тоді як зменшилися частки імпорту з країн Європи, Азії, Америки.

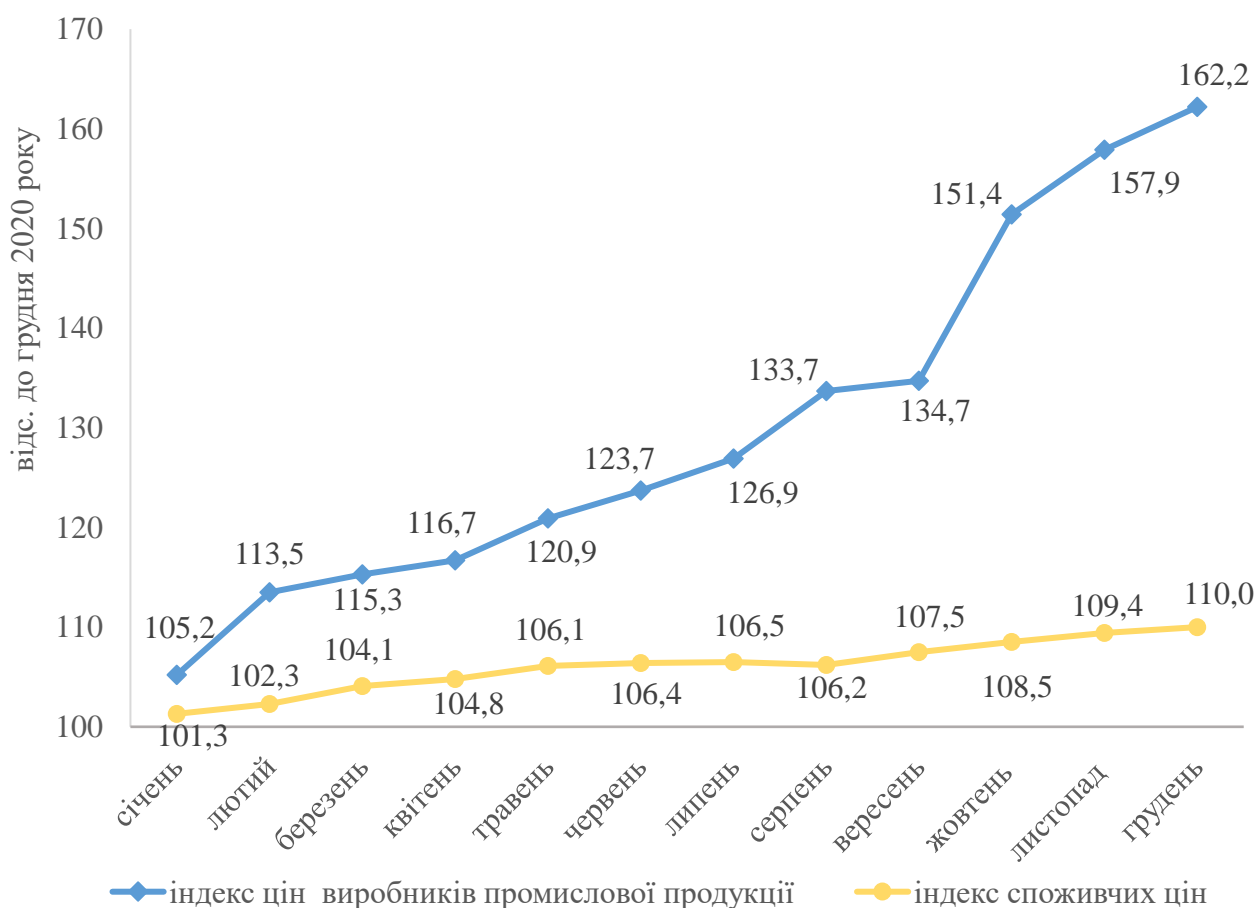
**1.1.2. Надпрогнозоване зростання споживчих цін сприяло збільшенню окремих доходів державного бюджету, за оцінкою Рахункової палати, на 6,5 млрд гривень.**

При визначенні показників державного бюджету на 2021 рік враховано зростання споживчих цін у середньому до попереднього року на 8,1 відсотка. За даними Держстату, споживчі ціни у 2021 році, порівняно з 2020 роком, у середньому зросли на 9,4 відсотка.

У 2021 році тривало запроваджене Урядом у 2020 році на час дії карантину, пов'язаного з поширенням COVID-19, державне регулювання цін, зокрема на товари, що мають істотну соціальну значущість.

Із визначеного у постанові переліку товарів у грудні 2021 року до грудня попереднього року, за даними Держстату, зокрема споживчі ціни на олію соняшникову зросли на 38,8 відс., цукор – на 28,3 відс., електроенергію – на 26,5 відс., хліб – на 18,7 відс., макаронні вироби – на 10,9 відсотка. При цьому підвищилися регульовані державою тарифи (ціни) на окремі транспортні та житлово-комунальні послуги, насамперед бензин і дизельне паливо – на 26,5 відс., послуги автодорожнього пасажирського транспорту – на 19,8 відс., водовідведення – на 18,6 відс., природний газ – на 15,5 відсотка. У структурі споживання населення частка соціально значущих товарів і послуг становила 27,0 відсотка.

**Діаграма 1. Індекс цін виробників суттєво перевищив індекс споживчих цін**



Споживчі ціни формувалися під впливом прискореного зростання цін виробників промислової продукції, зумовленого подорожчанням енергоносіїв.

За даними Держстату зростання цін виробників промислової продукції є найбільшим з 1995 року.

**1.1.3. Унаслідок меншого від прогнозу фактичного середнього обмінного курсу гривні до долара США недоотримано 32,6 млрд грн доходів державного бюджету. Водночас такий обмінний курс сприяв зменшенню витрат на погашення й обслуговування боргу і деяких інших видатків на 19 млрд гривень. При цьому більший за врахований у розрахунках прогнозних показників відповідних доходів державного бюджету на 2021 рік курс гривні до євро призвів до додаткового надходження 2,1 млрд грн доходів державного бюджету.**

З використанням офіційного курсу гривні до долара США і євро у звітному періоді обчислювалося 44 відс. доходів державного бюджету та визначалися 16 відс. витрат державного бюджету на погашення зовнішнього і частини внутрішнього боргу, номінованого в іноземній валюті, деякі видатки державного бюджету.

Фактично середній обмінний курс гривні становив:

- 27,3 грн за дол. США при прогнозі 29,1 грн за дол. США,
- 32,3 грн за євро при прогнозі 31,4 грн за євро, наведеному в розрахунках обсягів відповідних доходів, доданих до проекту державного бюджету на 2021 рік.

Мінфін у листі від 12.05.2021 № 04210-09-7/14933 повідомив: „Розрахунки сум витрат з погашення та обслуговування державного боргу на 2021 рік здійснювались з використанням прогнозного курсу національної валюти по відношенню до долара США 29,1 грн/дол. США, крос-курсів 1,2 дол. США/євро, 1,5 дол. США/СПЗ, 0,0096 дол. США/яп. єна”, тобто прогнозний курс євро становив 34,92 грн за євро.

Таким чином, за інформацією Мінфіну, при розрахунку прогнозних сум витрат з погашення й обслуговування державного боргу Мінфіном застосовувався курс євро, який на 11,1 відс. більше курсу, застосовуваного ним же при обчисленні прогнозу доходів, що сприяло економії витрат з погашення й обслуговування державного боргу.

**1.1.4. В умовах меншого, ніж прогнозувалося, зростання реального ВВП до державного бюджету, за оцінкою Рахункової палати, не надійшло 13,7 млрд грн запланованих доходів.**

При визначенні показників державного бюджету на 2021 рік враховано зростання реального ВВП на 4,6 відсотка. За даними Держстату, зростання реального ВВП у 2021 році становило 3,4 відсотка.

Про ризики недосягнення урядового прогнозу щодо зростання економіки

на 4,6 відс. Рахункова палата зазначала за результатами експертизи проекту закону про державний бюджет на 2021 рік.

У звітному періоді 40 відс. приросту реального ВВП забезпечено, за оцінкою Рахункової палати, за рахунок збільшення на 16,4 відс., порівняно з попереднім роком, обсягу виробництва сільськогосподарської продукції. При цьому обсяги продукції рослинництва зросли на 22,6 відс, що зумовлено вищим, ніж у 2020 році, врожаєм зернових та зернобобових культур, тоді як обсяг продукції тваринництва зменшився на 4,6 відс., насамперед яєць і молока.

Одним із чинників, що сприяв збільшенню обороту роздрібної торгівлі на 10,9 відс. та водночас негативно впливав на виробництво окремої продукції переробної промисловості, стало зростання споживчого імпорту. Зокрема, частка імпорту продовольчих товарів у загальному обсязі продажу підприємствами роздрібною торгівлі збільшилася з 20,6 відс. у 2020 році до 22,4 відс. у 2021 році.

Обсяг виконаних будівельних робіт, порівняно з 2020 роком, зріс на 6,8 відс. за рахунок будівництва житлових будинків – на 19,2 відс., що зумовлено збільшенням освоєних капітальних інвестицій на 13,0 відсотка.

Зростання у 2021 році, порівняно з попереднім роком, обсягу виробництва в промисловості на 1,9 відс. відбулося за рахунок збільшення на 2,4 відс. випуску продукції переробної промисловості, насамперед меблів, гумових і пластмасових виробів, товарів машинобудування. Водночас скоротився випуск продукції харчової промисловості на 5,4 відс., фармацевтичних продуктів і препаратів – на 2,6 відсотка.

До зниження на 0,2 відс. вантажообороту призвело скорочення на 14,6 відс. фізичного обсягу транзиту трубопровідним транспортом. За інформацією ТОВ „Оператор ГТС України”, у 2021 році транзит газу становив 41,6 млрд куб. м, що на 25,4 відс. менше, ніж у 2020 році (55,8 млрд куб. м). Загалом у звітному періоді потужності української газотранспортної системи використано менше ніж на 30 відсотків. Так, з 1 квітня 2021 року припинено фізичний транзит газу до Румунії, а з 1 жовтня – до Угорщини.

***1.2. Ураховуючи, що 40 відс. ВВП формується за рахунок реалізації товарів і послуг на експорт, одним із основних чинників зростання економіки на 3,4 відс. стало збільшення експорту товарів і послуг на 34,3 відсотка.***

За даними НБУ, збільшення у 2021 році вартісних обсягів експорту товарів і послуг перевищило показник, врахований при визначенні параметрів державного бюджету, в 11,8 раза.

Вартісний обсяг експорту товарів у 2021 році, порівняно з 2020 роком, збільшився на 39,8 відс. при прогнозі на рік 2,9 відс., що, зокрема, вплинуло на зростання заявлених до відшкодування сум податку на додану вартість.

Найбільше зросли вартісні обсяги експорту чорних металів і виробів з них, продовольчих товарів та сировини для їх виробництва, насамперед зернових і олійних культур, залізної руди. Загалом український експорт на три чверті складався із сировини і продукції з низьким ступенем переробки.

Збільшення експорту послуг на 18,2 відс. зумовлено зростанням у 2,7 раза витрат іноземних громадян, які подорожували Україною, і на 38,1 відс. – наданих ІТ-послуг.

***1.3. У 2021 році чистий приплив прямих іноземних інвестицій сформовано насамперед за рахунок реінвестування доходів. Зростанню кредитування економіки сприяла дія Державної програми „Доступні кредити 5-7-9%”, спрямована на розвиток мікро-, малого та середнього підприємництва.***

У 2021 році чистий приплив прямих іноземних інвестицій становив 7 518 млн дол. США, з яких 4 949 млн дол. США – реінвестовані доходи підприємств із іноземними інвестиціями.

При цьому обсяг приватних грошових переказів, що надійшли в Україну із-за кордону, становив 14 019 млн дол. США, що перевищило обсяг прямих іноземних інвестицій у 1,9 раза. У 2021 році найбільші за обсягом приватні грошові перекази надійшли із Польщі – 4 647 млн дол. США, Сполучених Штатів Америки – 1 491 млн дол. США і Великої Британії – 988 млн дол. США, або разом 50,8 відс. загального обсягу таких переказів.

У звітному періоді залишки кредитів банків збільшилися на 95,3 млрд грн, або 10,1 відс., що за оцінкою Рахункової палати, на дві третини забезпечено за рахунок збільшення кредитів за програмою „Доступні кредити 5-7-9%”, сума яких у 2021 році, за даними Мінфіну, становила 63,9 млрд гривень.

***1.4. Прострочена заборгованість із виплати заробітної плати у 2021 році зросла до найбільшого з 2010 року обсягу.***

Прострочена заборгованість з виплати заробітної плати, у 2021 році, за даними Держстату, зросла на 595,5 млн грн, або 22,8 відс., і на 01.01.2022 становила 3 207,1 млн грн, із яких 1 318,1 млн грн, або 41,1 відс., – підприємств державної форми власності. Прострочена заборгованість працівникам установ (організацій) мистецтва, спорту збільшилася вдвічі, охорони здоров'я – на 83,0 відс., при цьому освіти – скоротилася на 49,2 відсотка.

За інформацією Мінекономіки, отриманою на запит Рахункової палати, основними причинами виникнення заборгованості є відсутність фінансування, міжгалузеві цінові диспропорції, несвоєчасний та неповний розрахунок замовника за виконані роботи, скорочення обсягів виробництва, зменшення замовлень на товари і послуги.

## ***II. Доходи державного бюджету***

***2.1. План доходів державного бюджету на 2021 рік перевиконано на 15,8 млрд грн, або 1,2 відс., за рахунок загального фонду, доходи якого більші планового обсягу на 29,9 млрд грн, або 2,8 відсотка. Доходи спеціального фонду на 14,1 млрд грн, або 6,2 відс., менші плану з урахуванням змін, внесених розпорядниками бюджетних коштів.***

У Законі України від 15.12.2020 № 1082-IX „Про Державний бюджет України на 2021 рік” доходи державного бюджету визначалися в сумі 1 трлн 84,0 млрд гривень. За незмінних упродовж 2021 року основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України, визначених у постанові КМУ від 29.07.2020 № 671, обсяг доходів державного бюджету збільшувався шість разів<sup>1</sup>. З урахуванням зазначених змін, а також змін, внесених розпорядниками бюджетних коштів до планових показників спеціального фонду, плановий обсяг доходів на 2021 рік становив 1 трлн 281,1 млрд грн, у тому числі загального фонду – 1 трлн 54,2 млрд грн, спеціального – 226,9 млрд гривень.

У 2021 році доходи державного бюджету становили 1 трлн 296,9 млрд грн, або 101,2 відс. плану, у тому числі загального фонду – 1 трлн 84,1 млрд грн, або 102,8 відс. плану, спеціального – 212,8 млрд грн, або 93,8 відсотка.

Доходи спеціального фонду менші планового обсягу за рахунок, насамперед, власних надходжень бюджетних установ. Так, надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством, менші від плану на 7,4 млрд грн, або 16,6 відс., надходження з інших джерел власних надходжень бюджетних установ – на 1,5 млрд грн, або 2,8 відсотка.

Виконання доходів державного бюджету в 2021 році наведено в додатку 2.

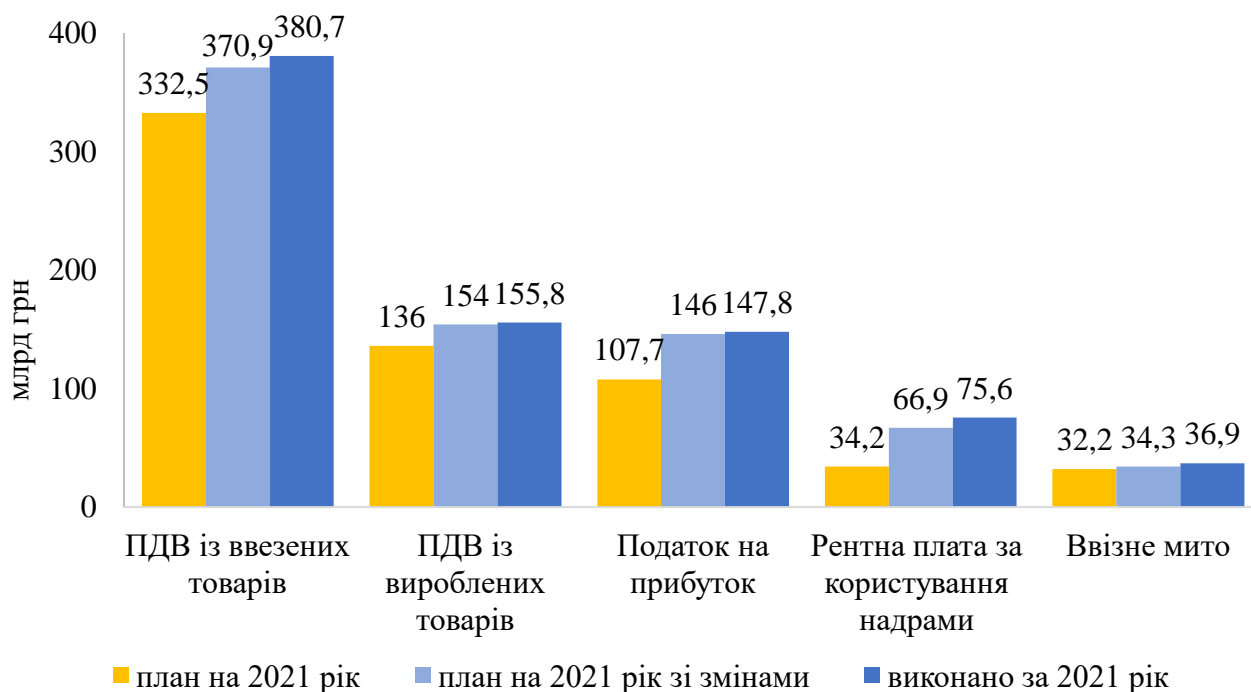
Податковий борг суб'єктів господарювання перед державним бюджетом, за інформацією ДПС, збільшився з початку року на 0,9 млрд грн, або 1,1 відс., до 84,1 млрд гривень. Сума наявних на кінець року розстрочених і відстрочених грошових зобов'язань (податкового боргу) становила 1,5 млрд грн, що на 0,2 млрд грн, або 12,5 відс., менше, ніж на початок року. У 2021 році платникам списано 6,7 млрд грн податкового боргу.

**2.1.1. Перевиконанню плану окремих доходів державного бюджету на звітний рік сприяли, зокрема, надпрогнозовані зростання імпорту товарів і цін. Прорахунки при визначенні плану деяких доходів спричинили їх виконання на низькому рівні та неотримання окремих доходів державного бюджету, передбачених у Законі, зовсім.**

---

<sup>1</sup> Закони України від 29.04.2021 № 1434-IX, від 15.07.2021 № 1690-IX, від 08.10.2021 № 1807-IX, від 04.11.2021 № 1858-IX, від 02.12.2021 № 1931-IX, від 02.12.2021 № 1932-IX „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік”.

**Діаграма 2. План окремих доходів державного бюджету перевиконано у 2021 році за рахунок надпрогнозованого зростання імпорту товарів і цін**



Збільшений протягом 2021 року на 38,2 млрд грн, або 11,5 відс., план ПДВ із ввезених товарів перевиконано на 9,8 млрд грн, або 2,7 відс., при цьому зростання імпорту товарів у 2021 році (на 34,3 відс.) у 3,5 раза перевищило прогнозоване на рік зростання (на 9,7 відсотка). Додаткові надходження цього податку у 2021 році за рахунок цього чинника, за оцінкою Рахункової палати, становили 69,8 млрд гривень. Водночас у 2021 році середній офіційний курс становив 27,29 грн за дол. США, тоді як у розрахунках доходів державного бюджету враховано середній обмінний курс 29,1 грн за дол. США, що спричинило, за оцінкою Рахункової палати, недоотримання ПДВ із ввезених на митну територію України товарів у сумі 25,3 млрд гривень.

Внаслідок тих же чинників збільшений на 1,3 млрд грн, або 4,0 відс., план надходження ввізного мита перевиконано на 2,5 млрд грн, або 7,3 відсотка.

План рентної плати за користування надрами загальнодержавного значення, збільшений протягом року на 32,7 млрд грн, або 95,5 відс., перевиконано на 8,7 млрд грн, або 13,0 відс., найбільше – рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.

Збільшений на 31,7 млрд грн, або в 2,4 раза, плановий показник рентної плати за користування надрами для видобування природного газу перевиконано на 4,6 млрд грн, або 8,3 відс., при більшій у 2,5 раза від врахованої у розрахунках доходів державного бюджету на 2021 рік середній митній вартості імпортного

природного газу, що склалась у процесі митного оформлення під час ввезення на територію України, яку платники враховують при визначенні податкових зобов'язань.

Крім того, збільшений на 1 млрд грн, або 41,2 відс., план надходження рентної плати за користування надрами для видобування залізних руд перевиконано на 2,2 млрд грн, або 65,0 відс., при зростанні цін на металеві руди у 2,1 раза, тоді як Мінекономіки прогнозувало зниження світових цін, зокрема, на залізні руди на 1,2 відсотка.

Плановий показник ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) із урахуванням бюджетного відшкодування, який упродовж 2021 року збільшено на 18,0 млрд грн, або 13,2 відс., перевиконано на 1,8 млрд грн, або 1,2 відсотка. При цьому в 2021 році, порівняно з 2020 роком, середні ціни виробників промислової продукції в межах України збільшились на 40,8 відс. (прогнозне зростання на 2021 рік – 6,9 відс.), середні споживчі ціни – на 9,4 відс. (прогнозне зростання – 8,1 відсотка).

План акцизного податку з ввезених на митну територію України товарів (продукції) перевиконано на 14,7 млрд грн, або 22,7 відс., найбільше – плановий показник податку з тютюну та тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, – на 7,1 млрд грн, або у 2,4 раза, що спричинено, зокрема, надпрогнозованими обсягами ввезення у 2021 році тютюновмісних виробів для електричного нагрівання (далі – ТВЕН) – 7,0 млрд штук, що в 2,1 раза більше, ніж ураховано в розрахунку прогнозних надходжень цього податку. При внесенні змін до Закону обсяг доходів у частині цього податку не змінився.

Водночас акцизний податок із вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) менший за плановий показник на 1,9 млрд грн, або 2,3 відс., за рахунок податку з тютюну та тютюнових виробів, який не виконано на 5,5 млрд грн, або 9,6 відсотка. При цьому в 2021 році виробники на внутрішньому ринку реалізували тютюнових виробів на 20,9 відс. менше, ніж у попередньому році, тоді як у розрахунку прогнозних надходжень акцизного податку з тютюнових виробів на 2021 рік враховано скорочення їх реалізації на 11,5 відсотка.

Плата за ліцензії на провадження діяльності у сфері організації та проведення азартних ігор і за ліцензії на випуск та проведення лотерей становила 1,5 млрд грн, або 21,2 відс. плану (7,4 млрд гривень). На стан виконання цих доходів зокрема вплинула відсутність Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей і Порядку плати за ліцензію на випуск і проведення лотерей. Відповідний проект постанови КМУ оприлюднено на офіційному вебсайті Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей 08.06.2021, проте так і не затверджено.



Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України менша за план на 1,2 млрд грн, або 35,5 відс., при цьому в розрахунку прогнозних надходжень цієї рентної плати враховано:

- завищений обсяг очікуваних надходжень у 2020 році – 3,0 млрд грн, що на 30,4 відс. більший від фактичних (2,3 млрд грн);

- додаткові надходження внаслідок індексації у 2021 році ставок на 11,6 відс., що передбачалось в проєкті закону про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень від 15.09.2020 (реєстр. № 4101). Зазначений законопроект, як і підготовлений на його заміну Комітетом Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики законопроект від 11.11.2020 (реєстр. № 4101-д), у 2021 році не прийнято.

Рентна плата за користування надрами для видобування бурштину становила 1,5 відс. плану в сумі 369,2 млн гривень.

При цьому в 2021 році не надходило запланованих у сумі:

- 785, 4 млн грн коштів, отриманих відповідно до статті 8 Закону України „Про впорядкування питань, пов’язаних із забезпеченням ядерної безпеки” (включаючи надходження заборгованості минулих років за цими коштами), та дохід від розміщення цих коштів у цінні папери відповідно до статті 9 цього ж Закону України;

- 113,3 млн грн концесійних платежів;

- 1,0 млн грн коштів від відчуження земельних ділянок, на яких розташовані об’єкти нерухомого військового майна, що підлягають реалізації, та земельних ділянок, які вивільнюються у процесі реформування Збройних Сил України і Державної спеціальної служби транспорту.

Загалом сума перевиконання окремих доходів державного бюджету становила 49,1 млрд грн, тоді як невиконання – 33,3 млрд гривень.

**2.1.2. У 2021 році продовжено практику попередніх років застосування клірингових розрахунків для здійснення окремих видатків державного бюджету. Як і в попередньому році, порядок їх проведення передбачав не тільки погашення взаємної заборгованості учасників розрахунків, а і сплату суб’єктами господарювання податків наперед, що призвело до зростання переplat і ризиків зменшення доходів державного бюджету у 2022 році.**

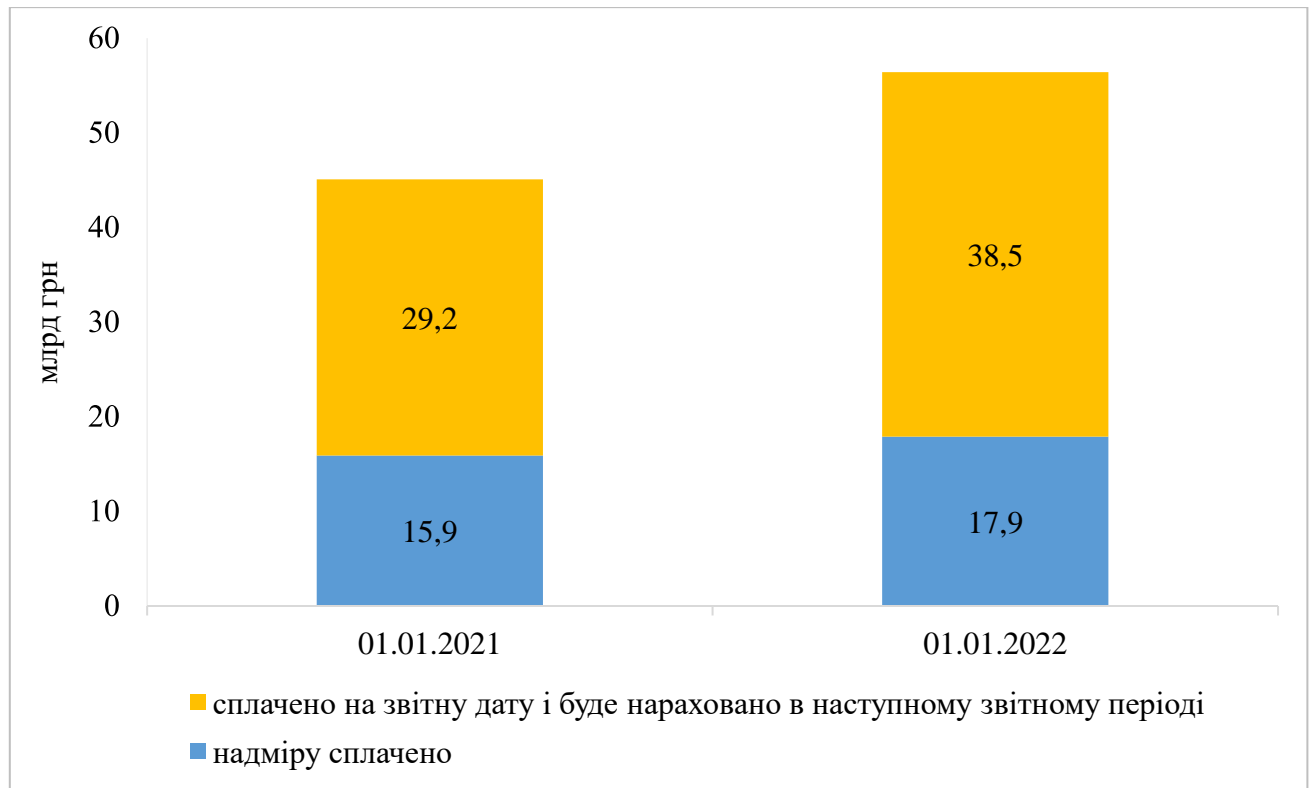
У грудні 2021 року відповідно до статей 11, 11<sup>1</sup>, 14 та 14<sup>1</sup> Закону здійснено комплекс розрахунків щодо перерахування субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на погашення заборгованості з різниці в тарифах. Джерелом для сплати цієї субвенції визначено зокрема надходження до спеціального фонду

коштів від сплати АТ „Укргазвидобування” рентної плати за користування надрами для видобування природного газу за звітні періоди з грудня 2021 року до березня 2022 року, обсяг яких становив 14,2 млрд гривень. При цьому надходження рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, що зараховано до спеціального фонду, на 2,6 млрд грн менші запланованого обсягу.

У результаті, на кінець 2021 року суми платежів, що сплачені до державного бюджету і будуть нараховані в наступному звітному періоді, порівняно з обсягом на початок року, збільшилися на 9,3 млрд грн, або 31,9 відсотка.

Водночас надміру сплачені податки, збори та інші платежі збільшилися, порівняно з обсягом на початок 2021 року, на 2,1 млрд грн, або 13,0 відсотка.

**Діаграма 3. Переплати платежів до державного бюджету збільшилися внаслідок наперед сплаченої рентної плати для проведення клірингових розрахунків**



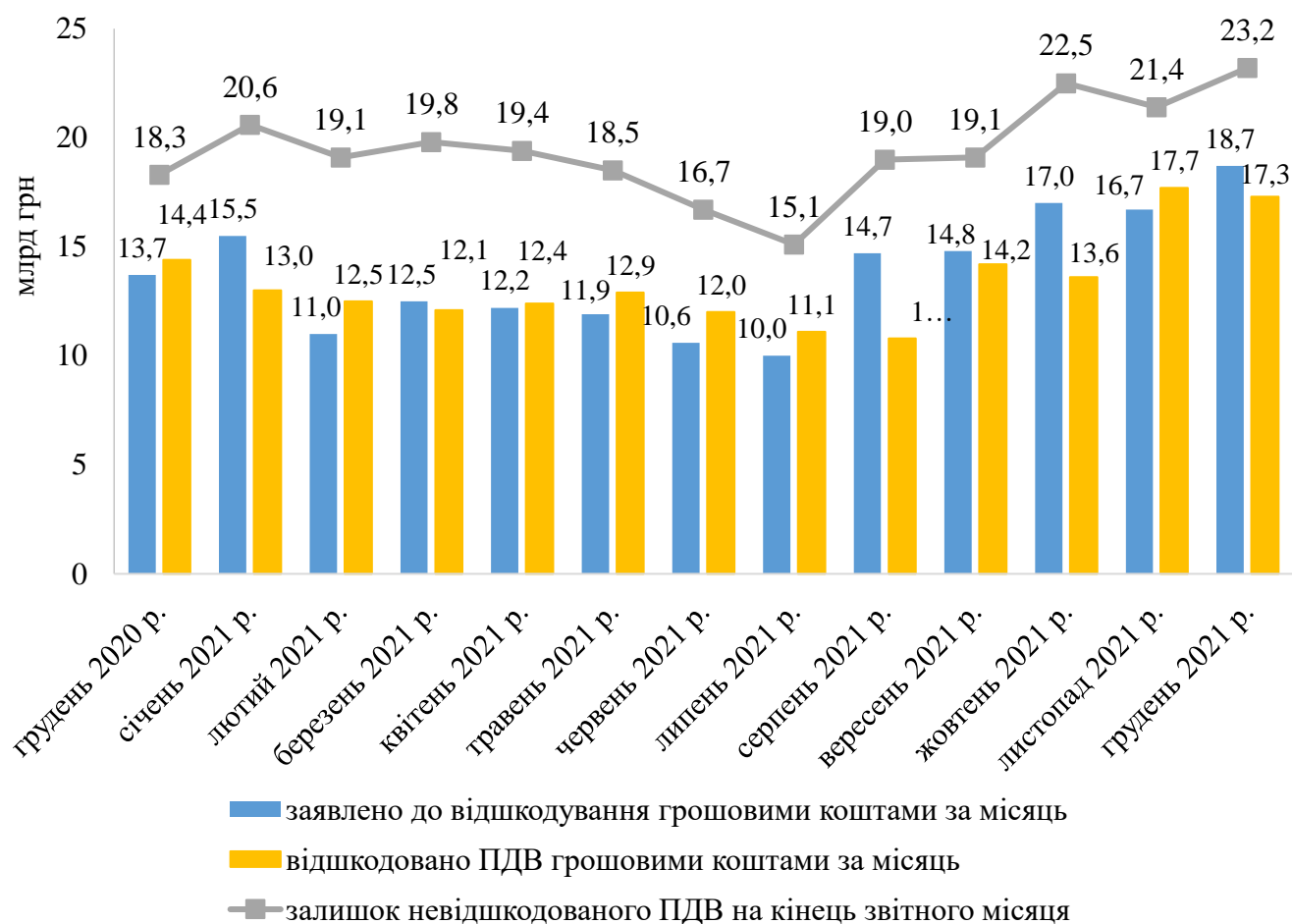
**2.2. В умовах суттєвого зростання експорту товарів і збільшення заявлених до відшкодування сум ПДВ залишки невідшкодованого платникам ПДВ з початку 2021 року збільшилися.**

За інформацією ДПС протягом 2021 року платниками ПДВ заявлено до відшкодування на поточний рахунок 165,5 млрд грн, що на 29,2 млрд грн, або 21,4 відс., більше, ніж у 2020 році, при зростанні експорту товарів на 39,8 відсотка. Бюджетне відшкодування платникам ПДВ у 2021 році здійснено

в сумі 159,7 млрд грн, що на 16,6 млрд грн, або 11,6 відс., більше, ніж у 2020 році. За таких умов залишок невідшкодованого платникам ПДВ на кінець року, порівняно з обсягом на початок року, збільшився на 4,9 млрд грн, або 26,9 відс., – до 23,2 млрд гривень.

У 2021 році продовжилась тенденція попереднього року щодо скорочення термінів відшкодування ПДВ платникам. Зокрема, протягом 30 днів відшкодовано 19,5 відс. загальної суми, що на 5,5 відс. пункту більше, ніж у попередньому році, протягом 60 днів – 64,7 відс., або на 2,6 відс. пункту більше, понад 60 днів – 15,2 відс., що на 8,7 відс. пункту менше.

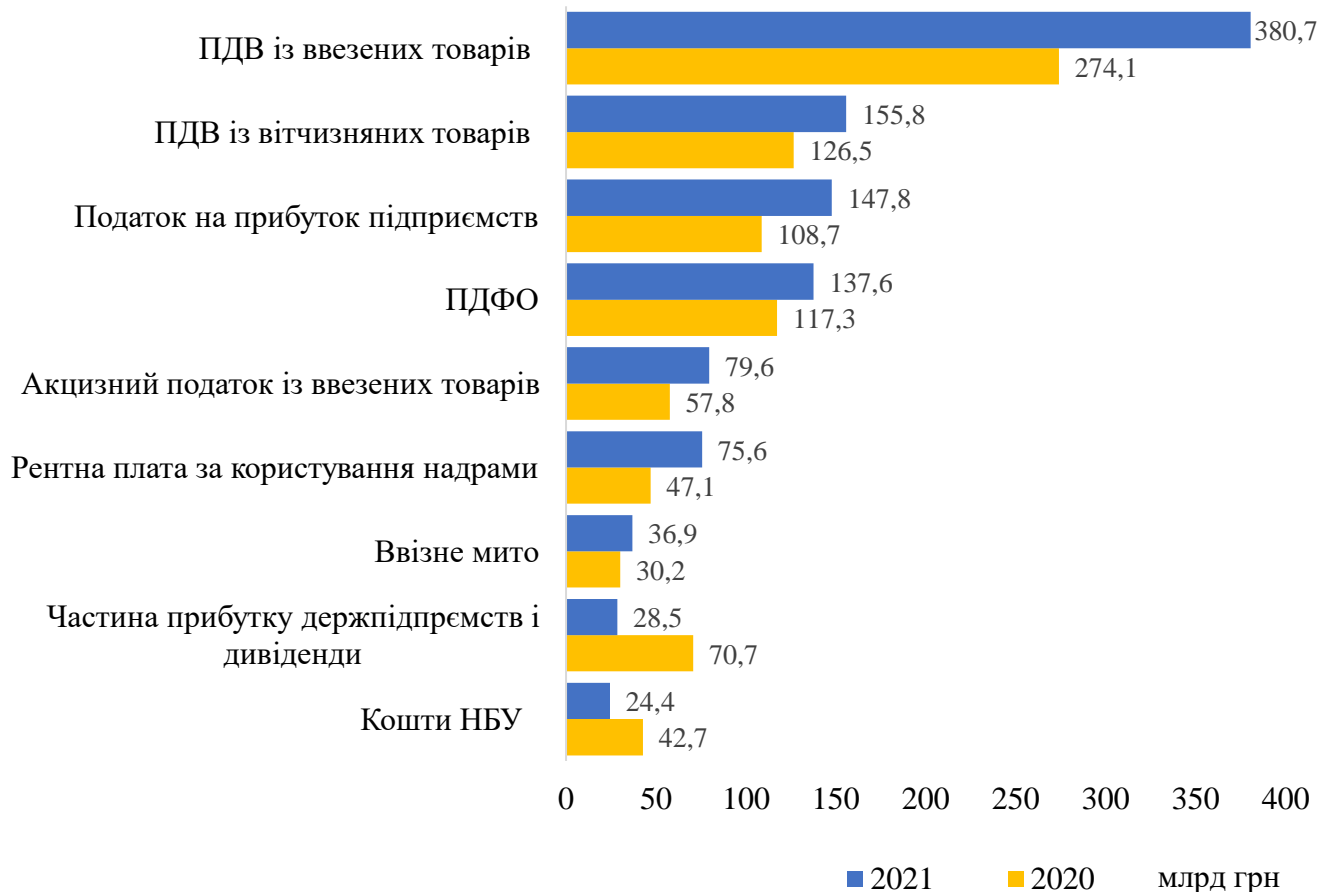
**Діаграма 4. Залишки невідшкодованого ПДВ з початку 2021 року зросли**



**2.3. У 2021 році доходи державного бюджету, порівняно з попереднім роком, номінально збільшилися на 220,9 млрд грн, або 20,5 відс., проте з урахуванням індекса-дефлятора ВВП (1,248) – зменшилися на 3,4 відсотка. Доходи загального фонду зросли на 206,5 млрд грн, або 23,5 відс., спеціального фонду – на 14,3 млрд грн, або 7,2 відсотка. Доходи державного бюджету**

*збільшилися насамперед за рахунок зростання імпорту, цін, прибутків прибуткових підприємств.*

**Діаграма 5. Окремі доходи державного бюджету в 2020 та 2021 роках**



Порівняно з попереднім роком у 2021 році найбільше зросли надходження:

- ПДВ із ввезених на митну територію України товарів – на 106,6 млрд грн, або 38,9 відс., за рахунок збільшення імпорту товарів у 2021 році, порівняно з попереднім роком, на 34,3 відс. і девальвації середнього офіційного курсу гривні, порівняно з 2020 роком, на 2,8 відс.;

- рентної плати за користування надрами для видобування природного газу – на 42,7 млрд грн, або в 3,6 раза, що спричинено, зокрема, збільшенням в 3,2 раза митної вартості імпортного природного газу, яка встановилась у процесі митного оформлення під час ввезення на територію України і яку платники рентної плати, що постачають природний газ для промислових споживачів, враховують при визначенні податкових зобов'язань, при зменшенні на 2,8 відс. видобутку

природного газу; крім того, збільшенню сприяло зростання переплати з цього платежу на 14,2 млрд грн;

- податку на прибуток підприємств – на 39,1 млрд грн, або 35,9 відс., що зумовлено збільшенням на 70,5 відс. прибутків прибуткових підприємств за результатами діяльності у січні – вересні 2021 року;

- ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування – на 29,3 млрд грн, або 23,2 відс., водночас без урахування відшкодованих сум надходження цього податку зросли на 45,9 млрд грн, або 17,0 відс., при цьому в січні – грудні середні ціни виробників промислової продукції в межах України зросли на 38,7 відс., споживчі ціни – на 9,4 відс.;

- акцизного податку із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) – на 21,7 млрд грн, або 37,6 відс., зокрема, податку з:

тютюну та тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, – на 9,9 млрд грн, або в 5,3 раза, що спричинено підвищенням із 01.01.2021 ставок акцизного податку на тютюновмісні вироби для електричного нагрівання (ТВЕН) і рідини, що використовуються в електронних сигаретах<sup>2</sup>;

ввезеного пального – на 5,8 млрд грн, або 13,9 відс., за рахунок насамперед девальвації на 4,9 відс. гривні до євро;

транспортних засобів – на 3,5 млрд грн, або 31,6 відс., що зумовлено насамперед збільшенням на 18,8 відс. їх імпорту і девальвацією на 4,9 відс. гривні до євро;

- ПДФО – на 20,3 млрд грн, або 17,3 відс., за рахунок зростання середньомісячного розміру заробітної плати у 2021 році, порівняно з 2020 роком, на 20,9 відс., при цьому менше 0,1 відс. суми зростання становили надходження запровадженого у 2021 році збору з одноразового (спеціального) добровільного декларування, що сплачувався згідно з підрозділом 9<sup>4</sup> „Особливості застосування одноразового (спеціального) добровільного декларування активів фізичних осіб” розділу XX ПКУ;

Доходи державного бюджету збільшились на 3,0 млрд грн за рахунок надходжень від оподаткування, відповідно до Закону України від 15.04.2021 № 1402 „Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо справляння податків і зборів, інших обов’язкових платежів, об’єктом оподаткування якими є транспортні засоби” транспортних засобів особистого користування, що ввезені

---

<sup>2</sup> Закон України від 16.01.2020 № 466 „Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві”.

до 2021 року на митну територію України без сплати податків в режимі транзиту або тимчасового ввезення (так званих „євроблях”).

Водночас найбільше у 2021 році, порівняно з попереднім роком, зменшились надходження:

- частини чистого прибутку (доходу) державних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до державного бюджету, та дивідендів (доходу), нарахованих на акції (частки) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність, – на 42,2 млрд грн, або 59,7 відс., що зумовлено насамперед відсутністю дивідендів від НАК „Нафтогаз України” у зв'язку зі збитками, отриманими за результатами фінансово-господарської діяльності у 2020 році (у попередньому році компанія перерахувала 39,6 млрд грн дивідендів до державного бюджету);

- коштів, що перераховуються НБУ відповідно до Закону України „Про Національний банк України”, – на 18,3 млрд грн, або 42,8 відсотка.

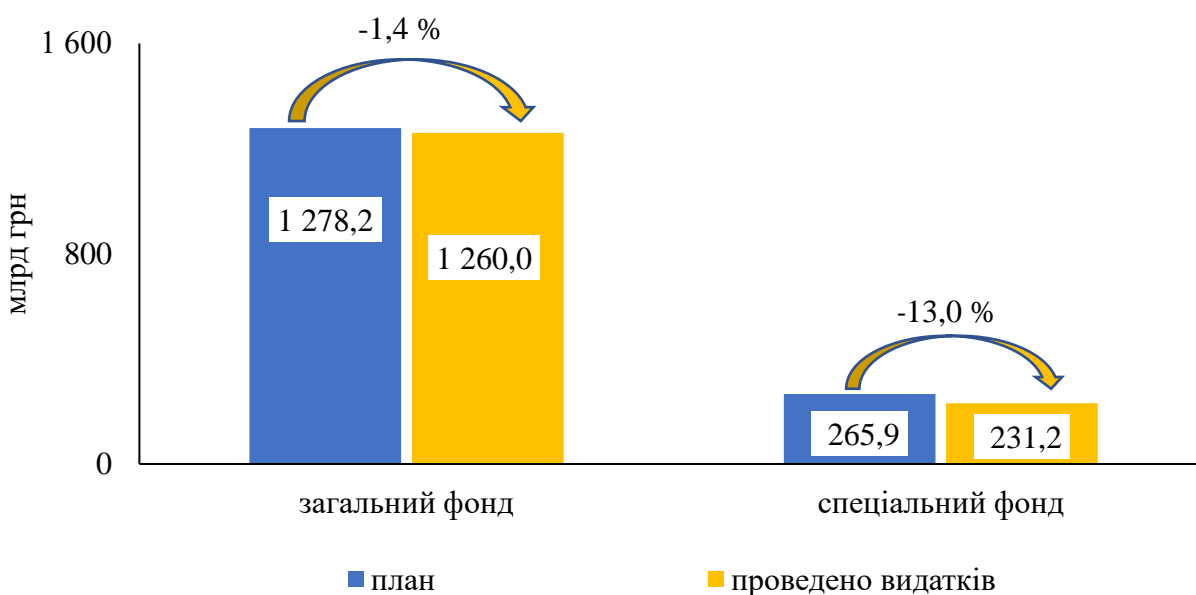
### III. Видатки державного бюджету та кредитування

**3.1. Видатки державного бюджету проведено на 52,9 млрд грн, або 3,4 відс., менше плану унаслідок, зокрема недоліків у плануванні обсягів деяких видатків і надходжень, які визначені джерелом проведення видатків, неприйняття або несвоєчасного прийняття необхідних управлінських рішень щодо використання коштів.**

Інформацію про виконання плану видатків державного бюджету в 2021 році за функціональною класифікацією видатків і кредитування бюджету наведено в додатку 3.

Захищені видатки, перелік яких визначено у статті 55 БКУ, становили 84,9 відс. видатків загального фонду.

**Діаграма 6. Видатки державного бюджету у 2021 році**



**3.1.1. Видатків загального фонду державного бюджету проведено менше плану на 18,2 млрд грн, що, насамперед, спричинено недоліками у плануванні обсягів деяких бюджетних видатків і організації здійснення деяких видатків.**

У загальному фонді державного бюджету передбачено видатків на виконання 520-ти бюджетних програм<sup>3</sup> на суму 967,4 млрд гривень.

<sup>3</sup> Без урахування видатків на міжбюджетні трансферти, обслуговування державного боргу, виплат за державними деривативами і видатків, які розподіляються між бюджетними програмами головних розпорядників за рішеннями КМУ за бюджетними програмами 3511030 „Резервний фонд”; 3511270 „Забезпечення окремих видатків районних державних адміністрацій, пов’язаних з ліквідацією районів”.

Для виконання цих бюджетних програм Казначейством відкрито бюджетні асигнування загального фонду державного бюджету в 2021 році відповідно до плану.

Головними розпорядниками не розподілено 5,1 млрд грн, або 0,5 відс. відкритих Казначейством асигнувань, зокрема програмами:

- Офісу Генерального прокурора – 988,9 млн грн, насамперед на оплату праці з нарахуваннями, що за інформацією, наведеною у звіті про виконання паспорта бюджетної програми, спричинено, зокрема незаповненням вакантних посад;

- Мінсоцполітики – 719,1 млн грн, передусім на реалізацію державних програм соціального захисту населення, видатки за якими здійснюються в межах фактичних зобов'язань;

- Бюро економічної безпеки – 549,4 млн грн, зокрема на оплату праці з нарахуваннями, що спричинено зволіканнями із проведенням конкурсів на заміщення вакантних посад у цьому Бюро, як наслідок, його діяльність розпочато в останні місяці року;

- Мінкультури – 395 млн грн, за інформацією Мінкультури, отриманою на запит Рахункової палати, це спричинено відсутністю у головного розпорядника підстав для здійснення розподілу через довготривалий відбір проєктів з реставрації, консервації, ремонту пам'яток культурної спадщини державної форми власності.

Розпорядниками й одержувачами бюджетних коштів не забезпечено використання 8,1 млрд грн, або 0,8 відс. розподілених відкритих асигнувань, що спричинено, зокрема економією коштів при здійсненні процедур закупівель; незавершенням процедур закупівель.

У результаті заплановані на 2021 рік видатки загального фонду:

- за 6-ма бюджетними програмами 4-ох головних розпорядників на суму 110,6 млн грн не здійснено;

- за 84-ма бюджетними програмами на суму 224,1 млрд грн проведені в запланованих обсягах, із яких на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок і підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів ПФУ – 201,2 млрд грн; надання допомоги в рамках Програми „Підтримка” – 8,0 млрд грн;

- за 430 бюджетними програмами – менші плану на 13,2 млрд грн, або 1,8 відсотка.

Зокрема, менші плану видатки за бюджетними програмами:

- МОЗ – на 2,3 млрд грн, або 1,5 відс., із них на реалізацію програми державних гарантій медичного обслуговування населення – на 1,8 млрд грн, або 1,4 відс., що у звіті про виконання паспорта бюджетної програми пояснено



економією видатків на оплату пакетів медичних послуг, зокрема з надання первинної медичної допомоги (за рахунок меншої, ніж планувалося, кількості декларацій пацієнтів вікової групи 0-5 років, що оплачуються за вищим тарифом і більшої, ніж планувалося, кількості декларацій пацієнтів інших вікових груп, вартість яких є дешевшою), вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги, послуг з медичної реабілітації (за рахунок меншої кількості звернень пацієнтів за такою медичною допомогою у період дії карантинних обмежень для уникнення ризику захворіти на коронавірусну хворобу);

- Мінсоцполітики – на 1,5 млрд грн, або 0,5 відс., із них на виплату деяких видів допомоги, компенсацій, грошового забезпечення й оплату послуг окремим категоріям населення – на 1,0 млрд грн, або 1,7 відс., що у звіті про виконання паспорта бюджетної програми пояснено тим, що фактична потреба за цими виплатами менша, ніж планувалося;

- Мінфіну – на 1,1 млрд грн, або 5,0 відс., із них за видатками Держмитслужби і ДПС – на 0,9 млрд грн, або 6,0 відс., за рахунок капітальних видатків і видатків на оплату комунальних послуг;

- Мінмолодьспорту – на 478,6 млн грн, або 8,7 відс., із них на розвиток фізичної культури, спорту вищих досягнень та резервного спорту – на 254,4 млн грн, або 8,4 відсотка. У звіті про виконання паспорта бюджетної програми це пояснено економією коштів при здійсненні закупівель, а також незавершенням процедур закупівель при проведенні деяких капітальних видатків.

Крім цього, меншими від плану є видатки за такими бюджетними програмами Мінфіну:

- 3511350 „Обслуговування державного боргу” – на 2,1 млрд грн, або 1,4 відс., унаслідок насамперед меншого, порівняно з врахованим у розрахунках показників державного бюджету на 2021 рік, середнього обмінного курсу гривні до іноземних валют, зокрема євро – на 7,5 відс., долара США – на 6,2 відс., щодо платежів за державним боргом, номінованим в іноземній валюті;

- 3511500 „Виплати за державними деривативами” – на 1,1 млрд грн, або 16,6 відс., у результаті збільшення КМУ розпорядженням від 09.12.2021 № 1602-р „Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству фінансів на 2021 рік” обсягу видатків за цією програмою на суму 5,6 млрд грн до 6,7 млрд гривень.

Застосування Мінфіном при розрахунку прогнозних сум витрат з погашення й обслуговування державного боргу курс євро, який на 11,1 відс. більше курсу, застосовуваного ним же при обчисленні прогнозу відповідних доходів, сприяло економії витрат з погашення й обслуговування державного боргу.

**3.1.2. Видатків спеціального фонду державного бюджету проведено менше плану на 34,7 млрд грн, що спричинено, зокрема, недонадходженням окремих надходжень, які визначені джерелом проведення видатків, і зволіканням із проведенням видатків за наявності ресурсу.**

Одним із вагомих чинників проведення видатків в обсягах, що менші плану, стало недонадходження до спеціального фонду державного бюджету надходжень, які визначені джерелом їх проведення, насамперед внаслідок прорахунків при плануванні обсягів власних надходжень бюджетних установ, плати за ліцензії на здійснення діяльності у сфері організації і проведення азартних ігор, надходжень від сплати акціонерним товариством „Укргазвидобування” рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, на загальну суму 21,6 млрд гривень.

Крім того, КМУ, Мінфін і головні розпорядники не забезпечили використання наявних ресурсів спеціального фонду, зокрема залишків на початок року і відповідних надходжень, у результаті видатків спеціального фонду проведено на 10,8 млрд грн менше плану, з них:

- державного дорожнього фонду – на 5,3 млрд грн;
- інвестиційних проєктів – 2,5 млрд грн;
- коштів, джерелом формування яких були надходження в рамках програм допомоги ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, – на 0,9 млн грн;
- Державного фонду поводження з радіоактивними відходами – 0,7 млрд гривень.

***3.2. Унаслідок неналежної ресурсної забезпеченості загального фонду державного бюджету, збільшення видатків загального фонду згідно з внесеними до Закону змінами і прорахунків при плануванні й організації проведення видатків окремими головними розпорядниками в грудні проведено видатків у 2,6 раза більше, ніж у середньому щомісяця в січні – листопаді. При цьому у період з 28 грудня 2021 року до 1 січня 2022 року здійснено 31,1 відс. усіх видатків у грудні.***

У жовтні – грудні відповідно до змін, внесених до Закону<sup>4</sup>, видатки загального фонду державного бюджету загалом збільшено на 67,2 млрд грн, зокрема на

---

<sup>4</sup> Закони України від 08.10.2021 № 1807-IX „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік”; від 04.11.2021 № 1858-IX „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік” щодо збільшення видатків на закупівлі, проектування та встановлення кисневих станцій”; від 02.12.2021 № 1931-IX „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік”; від 02.12.2021 № 1932-IX „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік” щодо надання допомоги в рамках Програми „єПідтримка”.

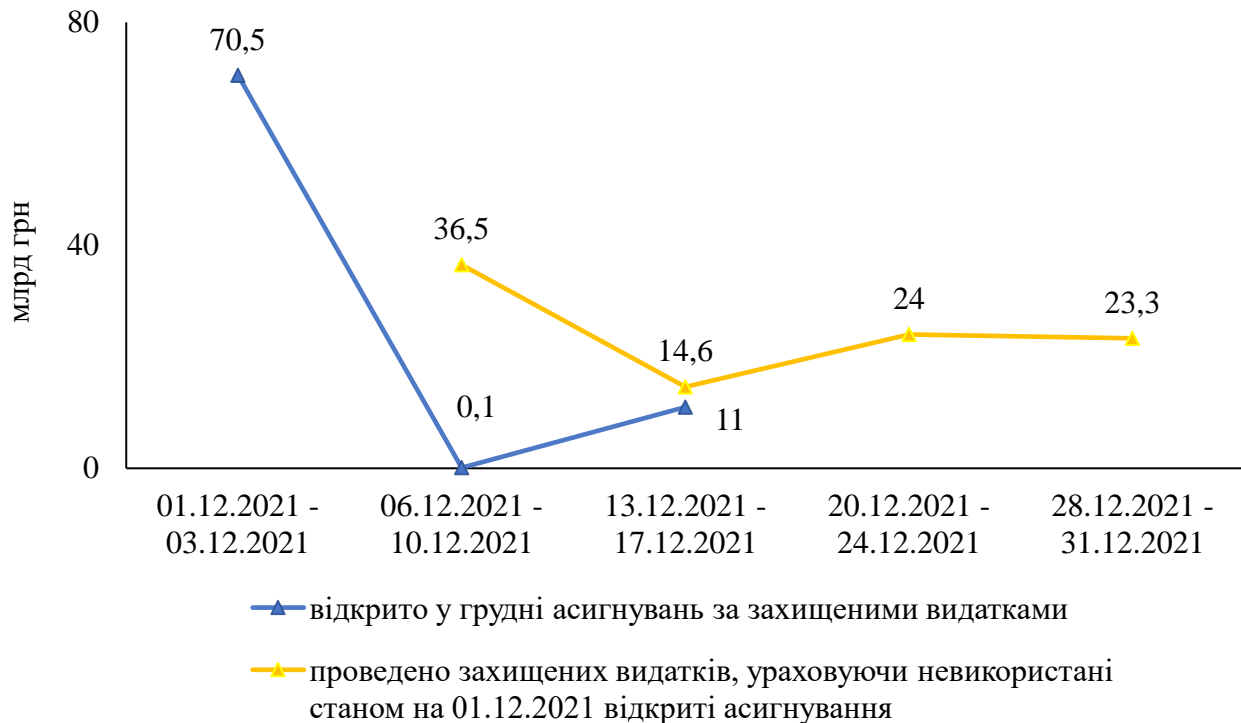
розвиток мережі й утримання автомобільних доріг загального користування державного значення – на 35 млрд грн, виплату пільг і житлових субсидій громадянам на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу у грошовій формі – на 12 млрд грн; надання допомоги в рамках Програми „Підтримка” – 8 млрд грн, заходи, пов’язані з боротьбою з COVID-19, та її наслідками – 2,2 млрд грн, реалізацію програми державних гарантій медичного обслуговування населення – 2 млрд гривень.

Відповідно до оперативного балансу казначейських операцій заборгованість загального фонду державного бюджету перед ЄКР становила на 1 грудня 2021 року 2,1 млрд гривень.

За інформацією про відкриті асигнування і здійснені касові видатки державного бюджету, оприлюдненою на офіційному вебсайті Казначейства, у грудні асигнування за захищеними видатками відкривалися з 1 по 17 грудня. Загалом у грудні за цими видатками відкрито бюджетних асигнувань на суму 81,6 млрд гривень.

Ураховуючи невикористані станом на 01.12.2021 головними розпорядниками відкриті асигнування за захищеними видатками на суму 22,5 млрд грн, за грудень такі видатки становили 98,4 млрд гривень.

**Діаграма 7. Відкриття Казначейством бюджетних асигнувань за захищеними видатками загального фонду державного бюджету і проведення цих видатків у грудні 2021 року**



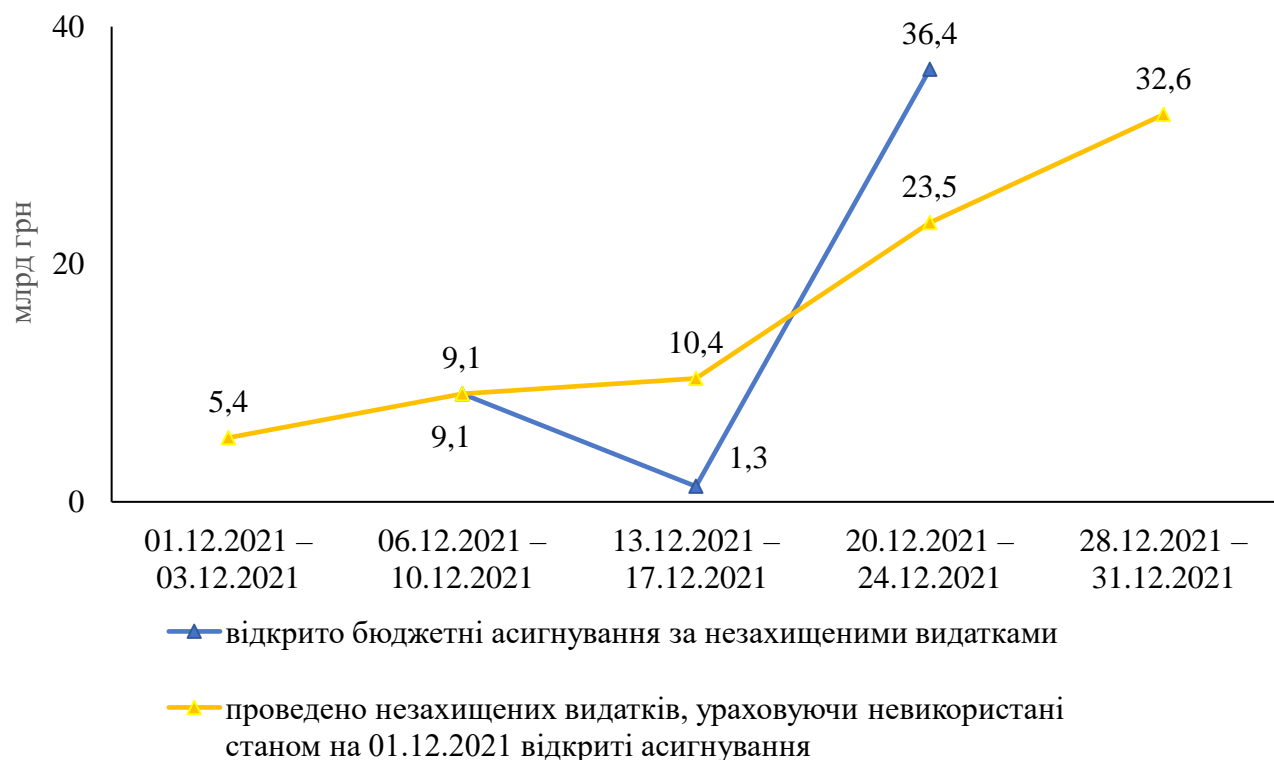
Станом на 01.01.2022 не проведено запланованих захищених видатків на суму 5,7 млрд гривень.

У грудні бюджетні асигнування за незахищеними видатками відкривалися з 6 до 24 грудня. Загалом у грудні за цими видатками відкрито бюджетних асигнувань на суму 46,8 млрд гривень.

Ураховуючи невикористані станом на 01.12.2021 головними розпорядниками відкриті асигнування за незахищеними видатками на суму 41,8 млрд грн, за грудень такі видатки становили 81 млрд гривень.

Станом на 01.01.2022 не проведено запланованих незахищених видатків на суму 7,6 млрд гривень.

**Діаграма 8. Відкриття Казначейством бюджетних асигнувань за незахищеними видатками загального фонду державного бюджету і проведення цих видатків у грудні 2021 року**



У Регламенті роботи органів Казначейства у період завершення бюджетного 2021 року та початку 2022 року, затвердженого наказом Казначейства від 07.12.2021 № 352, визначено граничний термін здійснення видатків бюджетного 2021 року – 30 грудня 2021 року (до 19.30). Після цього часу завершується прийняття електронних документів клієнтів із системи дистанційного обслуговування „Клієнт казначейства – Казначейство” до облікових систем АС „Є-Казна Доходи”, АС „Є-Казна”.

За інформацією Казначейства, отриманою на запит Рахункової палати, залишок невикористаних направлених відкритих асигнувань (без урахування обслуговування державного боргу, міжбюджетних трансфертів і надання кредитів) з 6 до 13 грудня та 28 грудня перевищував наявні кошти загального фонду державного бюджету.

При цьому відповідно до порядку відображення в бухгалтерському обліку операцій з виконання державного бюджету, затвердженого наказом Казначейства від 19.12.2019 № 356 (зі змінами), зарахування бюджетних коштів на реєстраційні рахунки для здійснення платежу відбувається у кореспонденції з рахунком „Інші розрахунки за коштами державного бюджету”. Від’ємна різниця залишків на рахунках „Загальний фонд державного бюджету” й „Інші розрахунки за коштами державного бюджету” свідчить про недостатність ресурсу загального фонду державного бюджету.

Таблиця 1

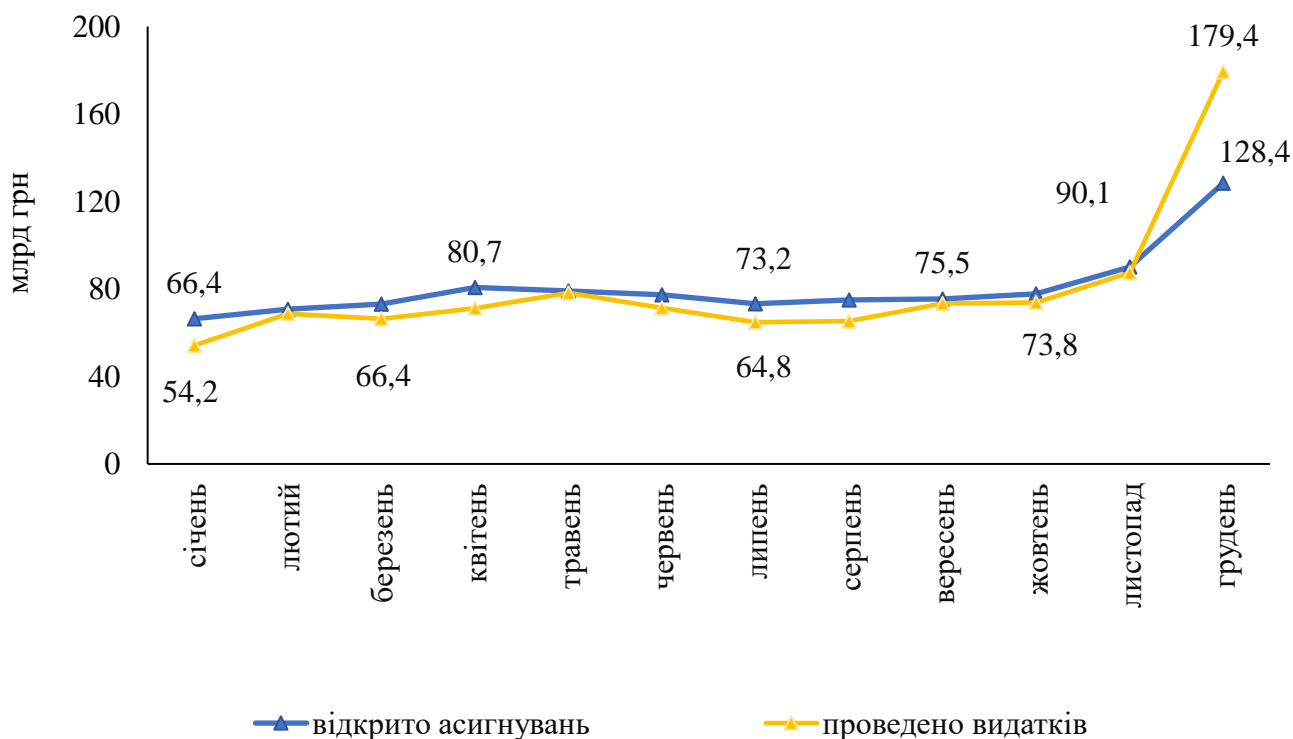
**Залишки невикористаних направлених відкритих бюджетних асигнувань і коштів, що надійшли до загального фонду державного бюджету, млрд грн**

Дата	Залишок невикористаних направлених відкритих бюджетних асигнувань	Залишок коштів загального фонду на рахунку „Кошти державного бюджету”	Залишок коштів на рахунку „Інші розрахунки за коштами державного бюджету”
29.11.2021	81,0	112,8	171,7
06.12.2021	127,7	32,9	98,2
13.12.2021	93,1	84,1	142,5
20.12.2021	80,3	101,4	173,2
28.12.2021	69,2	149,2	222,7
01.01.2022	13,3	26,6	78,4

Відповідно до Сальдового балансу рахунків, на основі якого складається річна звітність, заборгованості загального фонду державного бюджету перед ЄКР на 1 січня 2022 року становила 12,5 млрд гривень.

**3.2.1. За бюджетними програмами окремих головних розпорядників видатки проводилися з недотриманням помісячного розпису асигнувань державного бюджету, що спричинено прорахунками при плануванні й організації виконання бюджетних програм.**

**Діаграма 9. Відкриті Казначейством бюджетні асигнування і проведення видатків загального фонду<sup>5</sup> упродовж 2021 року**



У помісячному розписі державного бюджету з січня передбачені видатки за бюджетною програмою МОЗ 2301400 на забезпечення медичних заходів окремих державних програм і комплексних заходів програмного характеру. Виконання бюджетної програми здійснювалося з недотриманням помісячного розпису. Так у січні – листопаді видатків проведено на 2,9 млрд грн, або 51,3 відс. менше плану, зокрема через незавершення процедур закупівель. У грудні здійснено 63,9 відс. загального обсягу видатків. Однак залишилися невикористаними 135,4 млн грн, або 1,9 відс. плану.

У помісячному розписі державного бюджету з квітня передбачені видатки за бюджетною програмою Мінстратегпрому 2601030 на виконання державних цільових програм реформування і розвитку оборонно-промислового комплексу, розроблення, освоєння і впровадження нових технологій, нарощування наявних виробничих потужностей для виготовлення продукції оборонного призначення.

<sup>5</sup> Без урахування видатків на міжбюджетні трансферти, обслуговування державного боргу, виплат за державними деривативами і видатків, які розподіляються між бюджетними програмами головних розпорядників за рішеннями КМУ за бюджетними програмами 3511030 „Резервний фонд”; 3511270 „Забезпечення окремих видатків районних державних адміністрацій, пов’язаних з ліквідацією районів”.

Паспорт бюджетної програми затверджено 26.05.2021. Виконання бюджетної програми розпочато з червня. Видатків проведено на 216,7 млн грн, або 8,9 відс. менше плану. При цьому у грудні здійснено 81,1 відс. загального обсягу видатків.

У помісячному розписі державного бюджету з лютого передбачені видатки за бюджетною програмою Міноборони 2101210 на утилізацію боєприпасів, рідинних компонентів ракетного палива, озброєння, військової техніки й іншого військового майна, забезпечення живучості та вибухопожежобезпеки арсеналів, баз і складів Збройних Сил України. Паспорт бюджетної програми затверджено 13.02.2021. Виконання бюджетної програми розпочато у березні. Видатків проведено на 23,2 млн грн, або 1 відс. менше плану. При цьому 1,7 млрд грн, або 66,5 відс. загального обсягу видатків, здійснено у грудні.

У помісячному розписі державного бюджету з січня передбачені видатки за бюджетною програмою Державного космічного агентства України 6381050 на утилізацію твердого ракетного палива. Паспорт бюджетної програми затверджено 22.07.2021. Виконання бюджетної програми розпочато в жовтні. Видатків проведено на 3,9 млн грн, або 1 відс. менше плану. При цьому в грудні здійснено 40,5 відс. загального обсягу видатків.

***3.3. Унаслідок неналежного планування бюджетних програм КМУ своїми рішеннями змінив видатки за кожною п'ятою бюджетною програмою, затвердженою у Законі.***

Починаючи з лютого, Уряд прийняв 78 рішень<sup>6</sup> про перерозподіл між окремими бюджетними програмами і передачу між деякими головними розпорядниками бюджетних призначень, перерозподіл видатків споживання та видатків розвитку в межах однієї бюджетної програми, змінивши видатки за 175-ма бюджетними програмами 24-ох головних розпорядників на суму 27,9 млрд гривень.

**3.3.1. КМУ не забезпечено належної перевірки якості поданих окремими головними розпорядниками пояснень, обґрунтувань і додаткової інформації до проєктів рішень про перерозподіл бюджетних призначень. У результаті приймалися розпорядження, які після розгляду Комітетом з питань бюджету поверталися головним розпорядникам для надання додаткової інформації, у зв'язку з недостатністю обґрунтувань для зміни бюджетних призначень.**

---

<sup>6</sup> Без урахування рішень КМУ про розподіл бюджетних призначень за бюджетними програмами 0421060 „Підтримка реалізації комплексної реформи державного управління”, 2911040 „Національна програма інформатизації”, 3511030 „Резервний фонд”, 3511270 „Забезпечення окремих видатків районних державних адміністрацій, пов'язаних з ліквідацією районів”, 3511380 „Заходи, пов'язані з боротьбою з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками”.

Зокрема, КМУ розпорядженням від 07.07.2021 № 744-р зменшив видатки за бюджетною програмою Мінрегіону 2757010 „Керівництво та управління у сфері виконання дозвільних та реєстраційних функцій у будівництві” на 71,5 млн грн, збільшивши на цю суму видатки за бюджетною програмою 2758010 „Керівництво та управління у сфері архітектурно-будівельного контролю та нагляду”.

Мінрегіон у листі до Комітету ВРУ з питань бюджету від 07.07.2021 зазначив, що цей перерозподіл зумовлений необхідністю забезпечити належне функціонування Державної інспекції архітектури та містобудування, утвореної відповідно до постанови Уряду від 23.12.2020 № 1340 замість ліквідованих Державної інспекції містобудування і Державної сервісної служби містобудування.

При розгляді розпорядження КМУ від 07.07.2021 № 744-р на засіданні Комітету ВРУ з питань бюджету 14.07.2021 деякими народними депутатами висловлено низку зауважень щодо поданих Мінрегіоном фінансово-економічних обґрунтувань збільшення видатків на оплату праці й інформації про ліквідацію Державної інспекції містобудування і Державної сервісної служби містобудування, яка не завершилася, а триває. Рішення Уряду не погоджено. Після надання Мінрегіоном додаткової інформації розпорядження погоджено Комітетом ВРУ з питань бюджету на засіданні 15.07.2021.

КМУ розпорядженням від 28.10.2021 № 1301-р зменшив у загальному фонді видатки споживання за бюджетною програмою Національної академії медичних наук України 6561160 „Впровадження та реалізація нового механізму фінансового забезпечення надання третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги у окремих науково-дослідних установах Національної академії медичних наук України” на 62,5 млн грн, збільшивши на цю суму видатки розвитку.

Національна академія медичних наук України у листі до Комітету ВРУ з питань бюджету зазначила, що при проведенні закупівель медичних виробів і лікарських засобів державною установою „Інститут отоларингології ім. проф. О. С Коломійченка НАМН України” виникла економія коштів, яку пропонується спрямувати на придбання сучасного дороговартісного медичного обладнання для надання високоспеціалізованої допомоги пацієнтам з вадами слуху.

При розгляді розпорядження КМУ від 28.10.2021 № 1301-р на засіданні Комітету ВРУ з питань бюджету 17.11.2021 окремими депутатами України висловлено пропозицію утриматися від погодження цього рішення до отримання додаткової інформації про причини утворення економії коштів, перелік медичного обладнання, яке планується закупити, й очікуваний ефект від використання цього обладнання. Рішення Уряду не погоджено. Після надання Національною академією медичних наук України додаткової інформації розпорядження погоджено Комітетом ВРУ з питань бюджету на засіданні 01.12.2021.



**3.3.2. Окремі головні розпорядники бюджетних коштів не скористалися можливістю уточнити бюджетні призначення при внесенні змін до закону про державний бюджет, що свідчить про неналежну організацію планування бюджетних програм.**

Відповідно до внесених у грудні змін до Закону<sup>7</sup> видатки за бюджетною програмою Мінкультури 3801560 „Забезпечення діяльності Українського інституту книги, підтримка книговидавничої справи та популяризація української літератури у світі” зменшено на 9,6 млн гривень.

Однак КМУ розпорядженням від 02.12.2021 № 1578-р зменшив видатки за цією бюджетною програмою ще на 10,4 млн грн, збільшивши видатки за бюджетними програмами:

- 3801190 „Забезпечення діяльності національних музеїв, національних і державних бібліотек та культурно-просвітницьких центрів” – на 7,8 млн грн;
- 3801490 „Збереження історико-культурної та архітектурної спадщини в національних і державних заповідниках” – на 1,0 млн грн;
- 3801050 „Надання освіти закладами загальної середньої та позашкільної освіти державної форми власності, методичне забезпечення діяльності закладів освіти” – 1,6 млн гривень.

Мінкультури у листі до Комітету ВРУ з питань бюджету зазначило, що додаткові кошти за цими бюджетними програмами необхідні, зокрема, для забезпечення оплати закладами культури комунальних послуг, енергоносіїв, послуг з охорони, а також на виконання приписів державної інспекції державного пожежного нагляду щодо посилення заходів протипожежної безпеки закладами культури і мистецької освіти.

При цьому, навіть з урахуванням цього перерозподілу видатки за бюджетною програмою 3801560 проведені на 15,9 млн грн, або 12,1 відс. менше плану. У звіті про виконання паспорта бюджетної програми зазначено, що у зв'язку зі скасуванням низки відряджень через поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19 і через карантинні обмеження більшість міжнародних заходів скасовано, або проводились в онлайн-форматі, це привело до значної економії коштів.

***3.4. КМУ не спрямував 1,2 млрд грн на фінансове забезпечення заходів, пов'язаних з вакцинацією населення, запобіганням виникненню і поширенню на території України COVID-19 та боротьбою з її наслідками.***

---

<sup>7</sup> Закон України від 02.12.2021 № 1931-IX „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік”.

У Законі для здійснення заходів, пов'язаних з вакцинацією населення, запобіганням виникненню і поширенню на території України COVID-19 та боротьбою з її наслідками, визначено:

1) видатки в загальному і спеціальному фондах державного бюджету за бюджетними програмами, зокрема:

- Мінфіну 3511380 „Заходи, пов'язані з боротьбою з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками” – 6,6 млрд грн у тому числі: у загальному фонді – 5,2 млрд грн, спеціальному фонді – 1,4 млрд грн;

- МОЗ 2301270 „Проведення вакцинації населення від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2” – 2,6 млрд грн;

2) джерела для здійснення заходів, пов'язаних з вакцинацією населення і запобіганням поширенню на території України COVID-19 та боротьбою з її наслідками, збільшення заробітної плати працівникам медичних закладів – зокрема, залишки коштів спеціального фонду, надходження до спеціального фонду, визначені пунктами 10, 11 і 12 статті 11 і статтею 11<sup>1</sup> Закону<sup>8</sup> (пункти 24 і 26 статті 14 Закону).

При цьому у зв'язку з перевиконанням плану надходжень за окремими джерелами, Мінфіном внесено зміни до помісячного розпису спеціального фонду державного бюджету і збільшено видатки за бюджетною програмою 3511380 „Заходи, пов'язані з боротьбою з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками” на 1,5 млрд гривень. З урахуванням цих змін, за бюджетною програмою Мінфіну 3511380 у 2021 році розподілу підлягали 8,2 млрд гривень.

Урядом у 2021 році прийнято:

- 17 рішень про розподіл коштів загального і спеціального фонду за бюджетною програмою 3511380 на 7 млрд грн;

- 9 рішень про розподіл залишків коштів спеціального фонду на початок року – на 6,1 млрд грн;

- 3 рішення про перерозподіл видатків загального фонду за бюджетними програмами МОЗ для спрямування коштів на проведення вакцинації населення від COVID-19 і субвенцію місцевим бюджетам для закупівлі кисневих концентраторів – на 6,6 млрд гривень.

---

<sup>8</sup> Надходження ПДВ із ввезених товарів та акцизного податку від оподаткування транспортних засобів особистого користування, що були ввезені на митну територію України та поміщені в митні режими транзиту або тимчасового ввезення.

Відповідно до цих рішень Уряду у помісячному розписі державного бюджету на здійснення заходів, пов'язаних з вакцинацією населення і запобіганням поширенню на території України COVID-19 та боротьбою з її наслідками передбачені видатки за двадцятьма бюджетними програмами на суму 19,7 млрд грн, зокрема:

- 7,3 млрд грн на проведення вакцинації населення від COVID-19;

- 2,8 млрд грн на надання ПФУ допомоги застрахованим особам на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню COVID-19;

- 2,6 млрд грн на виплату застрахованим особам матеріального забезпечення за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності Фондом соціального страхування України.

При цьому Урядом не забезпечено розподілу 721 млн грн за бюджетною програмою Мінфіну 3511380 „Заходи, пов'язані з боротьбою з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками”.

Менші плану видатки зокрема за бюджетними програмами:

- 2308060 МОЗ „Реалізація програми державних гарантій медичного обслуговування населення” для оплати медичних послуг з вакцинації населення від COVID-19 – на 388,8 млн грн, або 29,1 відс., що у звіті про виконання паспорта бюджетної програми пояснено повільною динамікою вакцинації населення у першому півріччі 2021 року, при цьому у другому півріччі збільшилась кількість осіб, які отримали тільки першу дозу вакцини, оплата за яку є меншою, ніж оплата за повний курс вакцинації;

- 1201120 Мінекономіки „Виплата Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття допомоги по частковому безробіттю на період здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та боротьбою з її наслідками” – на 65,3 млн грн, або 14,2 відсотка. У звіті про виконання паспорта бюджетної програми це пояснено тим, що на момент перерахування центрами зайнятості допомоги по частковому безробіттю деякі особи припинили трудові відносини з роботодавцем та/або державну реєстрацію підприємницької діяльності. У результаті такі категорії застрахованих осіб не отримали такої допомоги.

Не розпочато проведення видатків за бюджетною програмою 2301190 МОЗ „Здійснення державної компенсації шкоди, пов'язаної з ускладненнями, що можуть виникнути після вакцинації від гострої респіраторної хвороби COVID-19,

спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2” у сумі 55,9 млн грн, що пов’язано із відсутністю заявників на отримання цієї компенсації.

***3.5. Окремі головні розпорядники не забезпечили використання коштів, виділених КМУ з резервного фонду. У результаті не виконано деякі заходи із запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.***

Урядом у 2021 році прийнято 29 рішень про виділення з резервного фонду 1,1 млрд грн, або 72,2 відс. затвердженого у Законі обсягу цього фонду.

На виконання цих рішень Мінфіном відкрито двадцять бюджетних програм одинадцяти головним розпорядникам. Казначейство відкрило головним розпорядникам асигнування на суму 1,1 млрд грн, або 100 відс. плану.

За бюджетною програмою Міноборони 2101700 на здійснення заходів, пов’язаних із зміцненням обороноздатності держави, не розпочато використання 29,7 млн грн (розпорядження Уряду від 24.11.2021 № 1509-р).

За сімома бюджетними програмами головних розпорядників видатки на 71,3 млн грн, або 9,4 відс., менші плану, зокрема:

- 1002700, 1006710, 1006730, 1006750 МВС<sup>9</sup> – на 38,7 млн грн, або 24,7 відс., переважно на здійснення заходів: Державною прикордонною службою України – із зміцнення обороноздатності держави; Державною службою України з надзвичайних ситуацій – з відновлення авіаційної техніки, яка використовується при виконанні завдань цивільного захисту, й оснащення мобільного госпіталю для надання медичної допомоги пацієнтам із COVID-19;

- 7771700 Закарпатської ОДА<sup>10</sup> – на 31,5 млн грн, або 70,9 відс., на проведення аварійно-відновних робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, що склалася 10 – 20 липня 2021 року на території Закарпатської області.

За дванадцятьма бюджетними програмами видатки головних розпорядників у сумі 833,7 млн грн проведено в запланованому обсязі, з них 300 млн грн – для забезпечення виплати заробітної плати працівникам державних вугледобувних підприємств.

Рахункова палата у звітах про проведені аудити неодноразово зазначала, що видатків, які затверджуються у державному бюджеті за бюджетною програмою „Реструктуризація вугільної галузі”, зазвичай бракує для системного вирішення проблем вугільної галузі. У попередні роки КМУ неодноразово приймав рішення про виділення коштів із резервного фонду для тимчасового розв’язання

---

<sup>9</sup> Розпорядження КМУ від 15.11.2021 № 1438-р, від 19.05.2021 № 475-р, від 14.07.2021 № 828-р, від 28.10.2021 № 1355-р.

<sup>10</sup> Розпорядження КМУ від 28.10.2021 № 1304-р.

цих проблем. Бюджетні кошти залишаються основним джерелом покриття збитків державних вугледобувних підприємств.

**3.6. КМУ і деякі головні розпорядники не забезпечили належного використання залишків коштів спеціального фонду за окремими бюджетними програмами. Як наслідок, втрачаються можливості отримати додаткові ресурси для здійснення заходів з оновлення транспортної інфраструктури, енергозбереження, регіональних програм розвитку.**

**3.6.1. Мінінфраструктури на заходи із забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм, виконання яких розпочато тільки в жовтні, не використано 1,3 млрд гривень.**

У пункті 16 статті 14 Закону встановлено, що на фінансове забезпечення заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм, закупівлю нових трамваїв для міст Дніпро та Кривий Ріг і розвиток комунальної інфраструктури, у тому числі придбання комунальної техніки, скеровується залишок станом на 01.01.2021 коштів, джерелом формування яких були надходження спеціального фонду державного бюджету, передбачені на здійснення заходів, визначених пунктом 4 частини третьої статті 24<sup>2</sup> БКУ<sup>11</sup>.

У 2021 році КМУ встановив у спеціальному фонді державного бюджету бюджетні призначення у сумі:

- 1,2 млрд грн за новою бюджетною програмою Мінінфраструктури для надання субвенції з державного бюджету обласному бюджету Дніпропетровської області на закупівлю нових трамваїв для міст Дніпра і Кривого Рогу (постанова Уряду від 19.06.2021 № 607). Кошти у повному обсязі перераховані регіону;

- 2,3 млрд грн за новою бюджетною програмою, відкритою для Державного агентства інфраструктурних проєктів, для фінансового забезпечення заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм (постанова Уряду від 12.07.2021 № 706).

На виконання постанови КМУ від 12.07.2021 № 706 Мінфіном у липні внесено зміни до помісячного розпису державного бюджету і визначено бюджетну програму Мінінфраструктури 3107280 „Фінансове забезпечення заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм”. Паспорт бюджетної програми міністерством затверджено 31.08.2021, зміни до нього – 30.12.2021.

Виконання бюджетної програми розпочато у жовтні. Видатки на 1,3 млрд грн, або 58,1 відс., менші плану. Це спричинено незавершенням підрядниками робіт,

---

<sup>11</sup> Фінансове забезпечення заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм.

зокрема з улаштування автоматичних пунктів (майданчиків) для габаритно-вагового контролю (комплексів зважування у русі) на автомобільних дорогах державного значення, а також скасуванням процедур закупівель обладнання для цих пунктів. Аналіз договорів на закупівлю цих робіт і обладнання, оприлюднених на вебпорталі ProZorro, засвідчив: розрахунки з підрядниками і постачальниками мають здійснюватися за фактично виконані роботи або поставлені товари.

**3.6.2. КМУ, Мінрегіоном, Мінінфраструктури, Міндовкіллям, Мінекономіки і Мінфіном не забезпечено використання 928,4 млн грн на реалізацію програм секторальної бюджетної підтримки ЄС, що спричинено, зокрема, тривалими відборами проєктів, які можуть реалізовуватися за рахунок отриманих коштів.**

Відповідно до пункту 3 статті 14 Закону залишок коштів, джерелом формування яких були надходження в рамках програм допомоги ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, передбачено спрямувати на реалізацію програм секторальної бюджетної підтримки за бюджетними програмами шести головних розпорядників.

За інформацією Казначейства, отриманою на запит Рахункової палати, на 1 січня 2021 року залишки коштів спеціального фонду державного бюджету, джерелом формування яких були надходження за кодом класифікації доходів бюджету 42030100 „Надходження в рамках програм секторальної бюджетної підтримки Європейського Союзу”, становили 1,5 млрд гривень.

За рахунок цих залишків видатки за шістьма бюджетними програмами головних розпорядників на 928,4 млн грн, або 73,5 відс., менші плану, зокрема:

- 2751270 Мінрегіону на підтримку регіональної політики України – на 597,5 млн грн, або 80,3 відс., що, за інформацією Мінфіну, отриманою на запит Рахункової палати, спричинено довготривалим відбором проєктів регіонального розвитку, які можуть реалізовуватися за рахунок коштів, отриманих від ЄС;

- 3101230 Мінінфраструктури на впровадження транспортної стратегії України – на 290,4 млн грн, або 63,8 відс., паспорт бюджетної програми затверджено наказом міністерства 26.10.2021, що обмежило терміни для виконання запланованих завдань;

- 2701500 Міндовкілля на реалізацію пріоритетів розвитку сфери охорони навколишнього природного середовища – на 10,3 млн грн, або 30,6 відс., що спричинено зволіканням Урядом із розподілом коштів за напрямками (заходами) за цією бюджетною програмою. Відповідно до розпорядження КМУ від 28.10.2021 № 1351-р на придбання протипожежної техніки з обладнанням і систем спостереження для запобігання виникненню лісових пожеж на території державних лісогосподарських підприємств передбачено спрямувати 33,7 млн гривень.

Не розпочато проведення видатків за бюджетними програмами:

- 1201020 Мінекономіки на виконання зобов'язань України за участь у програмі ЄС „Конкурентоспроможність підприємств малого та середнього бізнесу (COSME)” – у сумі 24,7 млн грн, що у звіті про виконання паспорта бюджетної програми пояснено довготривалим підготовчим процесом реалізації заходів, пов'язаних зі створенням національної мережі дієздатних інноваційних бізнес-інкубаторів за стандартами Європейської мережі інноваційних бізнес-центрів;

- 3506090 Мінфіну на реалізацію заходів, передбачених Угодою про фінансування програми „Підтримка секторальної політики управління кордоном в Україні”, – у сумі 5 млн гривень.

**3.6.3. За бюджетною програмою Міндовкілля на державну підтримку заходів, спрямованих на зменшення обсягів викидів (збільшення абсорбції) парникових газів, не використано 279,3 млн гривень.**

У пункті 2 статті 14 Закону встановлено, що на державну підтримку заходів, спрямованих на зменшення обсягів викидів (збільшення абсорбції) парникових газів, у тому числі на утеплення приміщень закладів соціального забезпечення, розвиток міжнародного співробітництва з питань зміни клімату скеровується залишок коштів, отриманих від продажу частин встановленої кількості викидів парникових газів, передбаченого в статті 17 Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату.

За інформацією Казначейства, отриманою на запит Рахункової палати, на 1 січня 2021 року на відкритому в Казначействі рахунку цей залишок становив 76,1 млн грн, на валютному рахунку в АТ „Укресімбанк”, гривневий еквівалент залишку валютних коштів – 840,9 млн гривень.

У Законі видатки за бюджетною програмою Міндовкілля 2701530 затверджені в сумі 1 млн грн, упродовж лютого – грудня бюджетні призначення збільшено до 475,2 млн гривень. До затвердженого наказом Міндовкілля 16.02.2021 паспорта бюджетної програми тричі вносилися зміни: 07.05.2021, 05.10.2021 і 16.11.2021.

Видатки за бюджетною програмою Міндовкілля 2701530 „Державна підтримка заходів, спрямованих на зменшення обсягів викидів (збільшення абсорбції) парникових газів, у тому числі на утеплення приміщень закладів соціального забезпечення, розвиток міжнародного співробітництва з питань зміни клімату” на 279,3 млн грн, або 58,8 відс., менші плану. За інформацією Міндовкілля, отриманою на запит Рахункової палати, непроведення видатків у запланованих обсягах спричинено незавершенням запланованих робіт на окремих об'єктах і скасуванням процедур закупівель.

**3.7. КМУ й окремі головні розпорядники не забезпечили належного управління наявними ресурсами державних фондів, утворених відповідно до статей 24<sup>1</sup> – 24<sup>4</sup> БКУ. У результаті заплановані на 2021 рік інвестиційні програми і проекти регіонального розвитку реалізовані частково, як і заходи з розвитку дорожнього господарства, забезпечення безпеки дорожнього руху та розв'язання нагальних екологічних проблем.**

КМУ у порушення вимог частини п'ятої статті 24<sup>1</sup> БКУ не затверджено у двомісячний строк із дня набрання чинності законом про державний бюджет розподілу коштів державного фонду регіонального розвитку в сумі 4,5 млрд грн між адміністративно-територіальними одиницями й інвестиційними програмами і проектами регіонального розвитку.

Урядом, з недотриманням встановленого у БКУ терміну, розподілено увесь обсяг державного фонду регіонального розвитку і затверджено перелік інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися у 2021 році за рахунок цього фонду<sup>12</sup>.

Видатки за бюджетною програмою Мінрегіону 2761070 „Державний фонд регіонального розвитку” менші плану на 156,4 млн грн, або 3,5 відс., що спричинено зволіканням із розподілом бюджетних коштів.

До державного дорожнього фонду, утвореного відповідно до статті 24<sup>2</sup> БКУ, надійшло 122,9 млрд грн, або 106,9 відс. плану. Крім того, залишок коштів цього фонду на початок 2021 року становив 14,9 млрд гривень.

За рахунок цих джерел проведено видатків і надано кредитів загалом на 5,3 млрд грн, або 4,2 відс. менше плану, зокрема за бюджетними програмами Укравтодору:

- 3111030 на виконання боргових зобов'язань за запозиченнями, залученими державою або під державні гарантії на розвиток мережі автомобільних доріг загального користування, – на 772,5 млн грн, або 5,2 відс.;

- 3111020 на розвиток автомагістралей і реформу дорожнього сектору – на 600,8 млн грн, або 0,8 відс. плану.

За бюджетною програмою 3111620 на розбудову прикордонної дорожньої інфраструктури на українсько-угорському державному кордоні видатки не здійснювалися. Кабінетом Міністрів України розпорядженням від 20.10.2021 № 1251-р перерозподілено 28,2 млн грн, передбачених у законі про державний бюджет на 2021 рік за цією бюджетною програмою, на інші бюджетні програми з реалізації інвестиційних проектів.

---

<sup>12</sup> Розпорядження КМУ від 12.04.2021 № 297-р, від 16.06.2021 № 660-р, від 20.10.2021 № 1250-р, від 10.11.2021 № 1432-р, від 09.12.2021 № 1596-р.



Видатки за двома бюджетними програмами Мінінфраструктури менші плану на 3,9 млрд грн, або 61,8 відс., зокрема за бюджетною програмою 3101270 на оновлення рухомого складу для перевезення пасажирів і модернізацію залізничної інфраструктури для розвитку пасажирських перевезень – на 2,6 млрд грн, або 63,9 відс., що спричинено нездійсненням остаточних розрахунків за укладеними договорами на закупівлю товарів, робі, послуг. За інформацією, оприлюдненою на вебпорталі ProZorro, одержувачем бюджетних коштів АТ „Укрзалізниця” і його регіональними філіями укладено договори, зокрема на придбання залізничних вагонів, реконструкцію залізниці, пасажирських залізничних платформ і об’єктів. У цих договорах передбачено здійснення остаточних розрахунків за кожну поставлену партію товару після виконання робіт і надання послуг.

До Державного фонду поводження з радіоактивними відходами, утвореного відповідно до статті 24<sup>3</sup> БКУ, надійшло 1 млрд грн, або 107,4 відс. плану. За рахунок коштів фонду за бюджетною програмою Міндовкілля для Державного агентства України з управління зоною відчуження 2708090 на виконання робіт у сфері поводження з радіоактивними відходами неядерного циклу, будівництво комплексу „Вектор” і експлуатацію його об’єктів видатки на 725,7 млн грн, або 72,1 відс., менші плану. За інформацією Міндовкілля, отриманою на запит Рахункової палати, це спричинено, насамперед, скасуванням процедур закупівель через відсутність предмету закупівлі у постачальників, зменшенням вартості проектно-вишукувальних робіт.

До державного фонду розвитку водного господарства, утвореного відповідно до статті 24<sup>4</sup> БКУ, надійшло 154,8 млн грн, або 100 відс. плану. За рахунок цього джерела проведено видатків за трьома бюджетними програмами Міндовкілля для Державного агентства водних ресурсів України на 48,3 млн грн, або 31,2 відс. менше плану. За інформацією Міндовкілля, отриманою на запит Рахункової палати, це спричинено довготривалим погодженням планів природоохоронних заходів, затримками з отримання дозвільних документів на проведення будівельних робіт, незавершенням процедур закупівель на деяких об’єктах.

***3.8. З початку року дебіторська заборгованість розпорядників і одержувачів бюджетних коштів за видатками збільшилася на 17,5 відс., кредиторська заборгованість скоротилася на третину. У деяких головних розпорядників тривалий час рахується прострочена кредиторська заборгованість, видатки на її погашення не заплановані, що створює ризики виникнення судових спорів і додаткових коштів з державного бюджету для сплати штрафних санкцій.***

Дебіторська заборгованість за видатками зросла на 8,0 млрд грн – до 53,4 млрд грн, з неї прострочена – 5,1 млрд гривень. Найбільше зросла дебіторська заборгованість за бюджетними програмами:

- 2601030 Мінстратегпрому на виконання державних цільових програм реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, розроблення, освоєння і впровадження нових технологій, нарощування наявних виробничих потужностей для виготовлення продукції оборонного призначення – на 3,4 млрд грн;

- 2301220 МОЗ на розвиток системи екстреної медичної допомоги та модернізацію і оновлення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я – на 1,2 млрд гривень.

Утворилася дебіторська заборгованість за бюджетною програмою 2301270 МОЗ за видатками із проведення вакцинації населення від COVID-19 на суму 2,9 млрд гривень.

Кредиторська заборгованість скоротилася на 1,2 млрд грн – до 2,3 млрд грн, із неї прострочена – 1,2 млрд гривень.

Упродовж останніх років деяким головним розпорядникам не передбачалися видатки на погашення простроченої кредиторської заборгованості.

Як наслідок, значний обсяг простроченої кредиторської заборгованості обліковується за бюджетними програмами, головними розпорядниками яких є:

- Національна академія наук України за будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт і придбання обладнання – 140,5 млн грн;

- Мінрегіон за реконструкцію і будівництво систем централізованого водовідведення – 120,7 млн грн;

- Одеська обласна державна адміністрація за будівництво, реконструкцію і ремонт об'єктів соціальної й іншої інфраструктури в Одеській області – 119,5 млн гривень.

***3.9. КМУ, Мінфін і деякі головні розпорядники не забезпечили належного проведення видатків і надання кредитів на впровадження інвестиційних проєктів. У результаті реалізацію проєктів, зокрема з будівництва соціальних об'єктів і об'єктів інфраструктури, відтерміновано.***

**3.9.1. Рішеннями КМУ передано та перерозподілено 0,7 млрд грн, або 21 відс. передбачених у Законі видатків на впровадження державних інвестиційних проєктів, що спричинено прорахунками при відборі таких проєктів.**

Відповідно до частини четвертої статті 33<sup>1</sup> БКУ відбір державних інвестиційних проєктів здійснюється Міжвідомчою комісією з питань державних інвестиційних проєктів. На підставі рішень цієї комісії у Законі 4,1 млрд грн розподілено між одинадцятьма головними розпорядниками бюджетних коштів для реалізації тридцяти шести проєктів.

Відповідно до частини п'ятнадцятої статті 23 БКУ у разі встановлення Міжвідомчою комісією з питань державних інвестиційних проєктів порушення строків розроблення або реалізації державного інвестиційного проєкту, бюджетні призначення за таким проєктом можуть передаватися для реалізації інших інвестиційних проєктів від одного головного розпорядника до іншого. Передання бюджетних призначень здійснюється за рішенням КМУ, погодженим із Комітетом ВРУ з питань бюджету, на підставі рішення цієї комісії.

Відповідно до інформації, оприлюдненої на офіційному вебсайті Мінекономіки, засідання Міжвідомчої комісії з питань державних інвестиційних проєктів відбулося у липні, листопаді та грудні.

КМУ розпорядженнями від 24.11.2021 № 1483-р, від 09.12.2021 № 1599-р і від 23.12.2021 № 1697-р передав та/або перерозподілив бюджетні призначення, передбачені у Законі на реалізацію окремих державних інвестиційних проєктів. Як наслідок, зменшено видатки на реалізацію десяти таких проєктів на суму 689,7 млн грн і на цю суму збільшено видатки для виконання шести проєктів, однак видатки за усіма проєктами проведено в обсязі менше плану.

**3.9.2. За двадцятьма п'ятьма із тридцяти шести державними інвестиційними проєктами видатки проведені на 562,9 млн грн, або 16,4 відс., менше плану. У результаті за окремими проєктами перенесено строки виконання робіт, посилились ризики збільшення кошторисної вартості об'єктів будівництва і введення в експлуатацію обладнання.**

Зокрема, менші плану видатки на реалізацію:

- п'яти державних інвестиційних проєктів Національної академії медичних наук України – на 302,0 млн грн, або 30,8 відс.;

- чотирьох державних інвестиційних проєктів Державного управління справами – на 24,6 млн грн, або 7,1 відс.;

- трьох державних інвестиційних проєктів МОЗ – на 166,2 млн грн, або 10,8 відсотка.

У звіті про проведений у 2021 році аудит ефективності використання коштів, виділених з державного бюджету для здійснення діяльності Національним інститутом раку та зміцнення його матеріальної бази зазначено, що МОЗ як головним розпорядником коштів державного бюджету не забезпечено оцінки ризиків і належного контролю за реалізацією державних інвестиційних проєктів.

Як наслідок, за деякими проектами збільшується кошторисна вартість, відтерміновується введення в експлуатацію сучасного медичного обладнання.

Так, кошторисна вартість державного інвестиційного проекту „Удосконалення молекулярно-генетичної діагностики онкологічних захворювань в Україні” становила 106,2 млн гривень. У 2019 році договори, укладені з виконавцем робіт, визнані нікчемними. У 2020 році на реалізацію проекту спрямовано 1,3 млн грн, або 1,2 відс. видатків, передбачених у законі про державний бюджет на його впровадження. У лютому 2021 року МОЗ звернулося до Мінекономіки з пропозицією збільшити кошторисну вартість проекту до 115,9 млн гривень.

КМУ розпорядженням від 24.12.2021 № 1483-р збільшив обсяг видатків для МОЗ на реалізацію державного інвестиційного проекту „Удосконалення молекулярно-генетичної діагностики онкологічних захворювань в Україні” на 9,9 млн грн, до 114,6 млн гривень. Видатки проведено на 9 млн грн, або 14,3 відс., менше плану.

**3.9.3. Рішеннями КМУ змінено бюджетні призначення за двадцятьма п'ятьма з тридцяти шести бюджетних програм із реалізації інвестиційних проектів, які впроваджуються за рахунок кредитів (позик), що залучаються державою від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій. Однак навіть після такого суттєвого перерозподілу видатки й обсяг наданих кредитів за цими бюджетними програмами на 4,5 млрд грн, або 17,5 відс., менші плану.**

Користуючись правом, встановленим у частині восьмій статті 23 БКУ і частині другій статті 4 Закону, Урядом прийнято сім рішень<sup>13</sup> про перерозподіл і передачу видатків і обсягів кредитів між бюджетними програмами головних розпорядників із реалізації спільних із іноземними державами, іноземними фінансовими установами і міжнародними фінансовими організаціями проектів на суму 8,7 млрд грн, або 35,3 відс. загального обсягу видатків, передбачених у Законі на їх реалізацію.

У листах головних розпорядників до Комітету ВРУ з питань бюджету про погодження перерозподілів це пояснено низькою ймовірністю вибірки у 2021 році коштів за низькою проектів, як і здійснення відповідних видатків і надання кредитів у запланованому обсязі, зокрема через затримки із проведенням закупівель, економією коштів при реалізації обласних субпроектів, уточненням графіків платежів за контактами.

Не розпочато проведення видатків і надання кредитів на 152 млн грн за трьома бюджетними програмами, зокрема 1209610 Мінекономіки на будівництво

---

<sup>13</sup> Розпорядження КМУ від 16.06.2021 № 624-р, від 07.07.2021 № 748-р, від 12.07.2021 № 755-р, від 22.09.2021 № 1142-р, від 28.10.2021 № 1305-р, від 15.12.2021 № 1658-р.

прикордонних інспекційних постів і покращення доступу сільськогосподарських малих і середніх підприємств до експортних ринків – на суму 150 млн грн, що спричинено зволіканням КМУ і Мінекономіки із затвердженням документів, необхідних для проведення видатків. Порядок використання коштів<sup>14</sup> і паспорт бюджетної програми<sup>15</sup> затверджено з порушенням термінів, встановлених у частинах сьомій і восьмій статті 20 БКУ. Крім того, зміни до паспорта бюджетної програми внесені міністерством 23.12.2021.

За 30-ма бюджетними програмами проведено видатків і надано кредитів на 4,8 млрд грн, або 18,1 відс., менше плану, зокрема:

- 2401640, 2401650, 2401670, 2401680, 2401690 Міненерго на реалізацію проєктів з постачання електроенергії та газу, бенефіціаром яких є НЕК „Укренерго”, – на 1,1 млрд грн, або 33,7 відсотка. Бюджетні призначення, передбачені у 2021 році за бюджетними програмами Мінфіну на реалізацію цих проєктів, КМУ розпорядженням від 22.09.2021 № 1142-р передав до Міненерго. Паспорти за переданими бюджетними програмами затверджено Міненерго 22.11.2021;

- 2301400, 2301610, 2311600 МОЗ на закупівлю наборів для проведення 4 мільйонів ПЛР досліджень на COVID-19 та реалізацію проєктів з реформування системи охорони здоров'я, у тому числі і додаткового фінансування на здійснення закупівель товарів і послуг для запобігання, виявлення і реагування на пандемію COVID-19, – на 753 млн грн, або 20,1 відс.;

- 1001220 МВС на створення авіаційної системи безпеки та цивільного захисту – на 518,1 млн грн, або 14,3 відс., що у звіті про виконання паспорта бюджетної програми пояснюється несвоєчасним наданням документів для оплати поставлених матеріальних цінностей та наданих послуг.

***3.10. Двадцять сім із тридцяти восьми бюджетних програм із кредитування державного бюджету не виконано, що зокрема спричинено низькою вибіркою коштів, отриманих до спеціального фонду державного бюджету від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проєктів, і неповерненням у запланованих обсягах кредитів наданих у попередніх роках на реалізацію інноваційних та інвестиційних проєктів.***

---

<sup>14</sup> Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів з будівництва прикордонних інспекційних постів та покращення доступу сільськогосподарських малих та середніх підприємств до експортних ринків, затверджено постановою КМУ від 26.05.2021 № 528.

<sup>15</sup> Паспорт бюджетної програми 1209610 Мінекономіки затвердило 13.09.2021.

До державного бюджету повернено кредитів загалом на 522 млн грн, або 6,1 відс., більше плану. При цьому за 7-ма бюджетними програмами головних розпорядників не повернено кредитів на суму 407 млн грн, що, зокрема, спричинено:

- неповерненням кредитів, наданих у 2007 році на реалізацію інноваційних та інвестиційних проєктів у галузях економіки, передусім із впровадження передових енергозберігаючих технологій і технологій з виробництва альтернативних джерел палива, – 204 млн грн;

- неповерненням Аграрним фондом коштів, наданих для формування державного інтервенційного фонду, а також закупівлі матеріально-технічних ресурсів для потреб сільськогосподарських товаровиробників, – 154 млн гривень.

Надано кредитів з державного бюджету на 5,1 млрд грн, або 27,1 відс., менше плану, що, зокрема, спричинено:

- проведенням видатків на виконання державою гарантійних зобов'язань за позичальників, які отримали кредити під державні гарантії, в меншій сумі, ніж планувалося – 3 млрд грн;

- низькою вибіркою коштів, отриманих від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проєктів у частині кредитування, – 2 млрд гривень.

***3.11. У 2021 році 201,2 млрд грн, або 13,5 відс. усіх видатків державного бюджету, спрямовано ПФУ. При цьому заборгованість за позиками, наданими з ЄКР на покриття тимчасових касових розривів ПФУ для виплати пенсій і допомоги, збільшилась.***

Упродовж року Казначейство, як і в попередньому році, щомісяця надавало з ЄКР позики на покриття тимчасових касових розривів ПФУ для виплати пенсій і допомоги. Загальний обсяг наданих у 2021 році позик становив 184,2 млрд гривень.

У 2021 році кількість днів, в які ПФУ звертався до Казначейства й отримував позики на покриття тимчасових касових розривів, становила 109 днів, тоді як у 2020 році – 106 днів, у 2019 році – 98 днів, у 2018 році – 82 дні.

Залишки непогашених з початку року позик обліковувалися з 15.01.2021 щодня, крім 08.02.2021 і 09.03.2021.

Згідно із частиною п'ятою статті 43 БКУ тимчасові касові розриви ПФУ, пов'язані з виплатою пенсій, покриваються Казначейством у межах фактичного дефіциту коштів на цю мету за рахунок коштів ЄКР на договірних умовах без нарахування відсотків за користування цими коштами з обов'язковим їх поверненням до кінця поточного бюджетного періоду, однак на кінець року не повернено 8,2 млрд грн, або 4,4 відс., наданих у 2021 році позик.

**Діаграма 10. Надання і погашення позик, наданих з ЄКР на покриття тимчасових касових розривів ПФУ у 2016 – 2021 роках**



## IV. Фінансування державного бюджету та борг

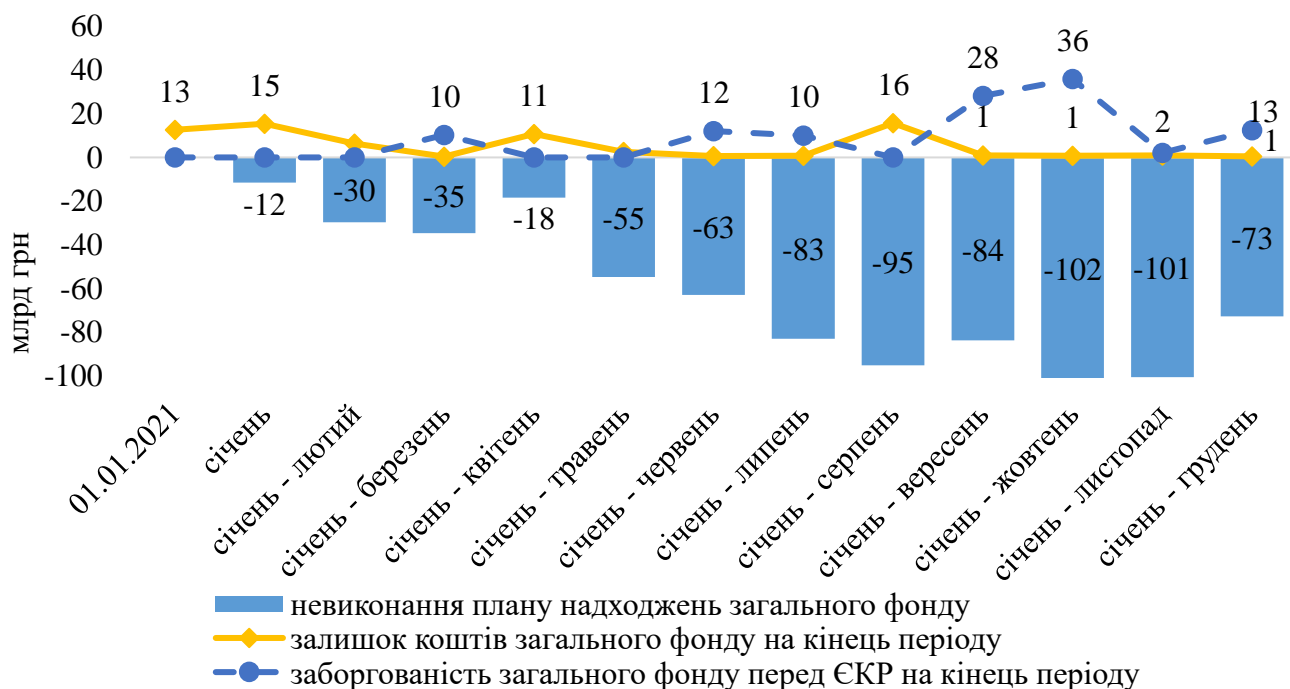
**4.1. Упродовж 2021 року план надходжень загального фонду державного бюджету не виконувався, що спричинило заборгованість за отриманими з ЄКР коштами, яка всупереч вимозі БКУ не погашена станом на 01.01.2022.**

Надходження загального фонду державного бюджету на 72,7 млрд грн, або 4,1 відс., менші плану (при цьому найбільший обсяг невиконання плану у січні – жовтні). Це спричинене недоотриманням коштів від державних запозичень і приватизації державного майна – загалом у сумі 103,3 млрд грн та звужувало можливості для своєчасного і повного здійснення запланованих видатків. Натомість більше плану надійшло доходів і коштів від повернення кредитів – загалом на 30,6 млрд гривень.

В цих умовах для здійснення витрат загального фонду упродовж року використовувались кошти ЄКР і кошти залишку на початок року. Заборгованість загального фонду державного бюджету за отриманими з ЄКР коштами на 01.01.2022 становила 12,5 млрд грн, що є порушенням норм статті 43 БКУ і створило додаткове навантаження на державний бюджет у 2022 році.

Обсяг коштів загального фонду державного бюджету, що обліковуються на рахунках Казначейства, у 2021 році зменшився на 12,1 млрд грн, або 95,4 відс., до 575 млн гривень.

**Діаграма 11. У 2021 році внаслідок невиконання плану надходжень загального фонду для здійснення витрат залучались кошти ЄКР і залишку на початок року (кумулятивно)**

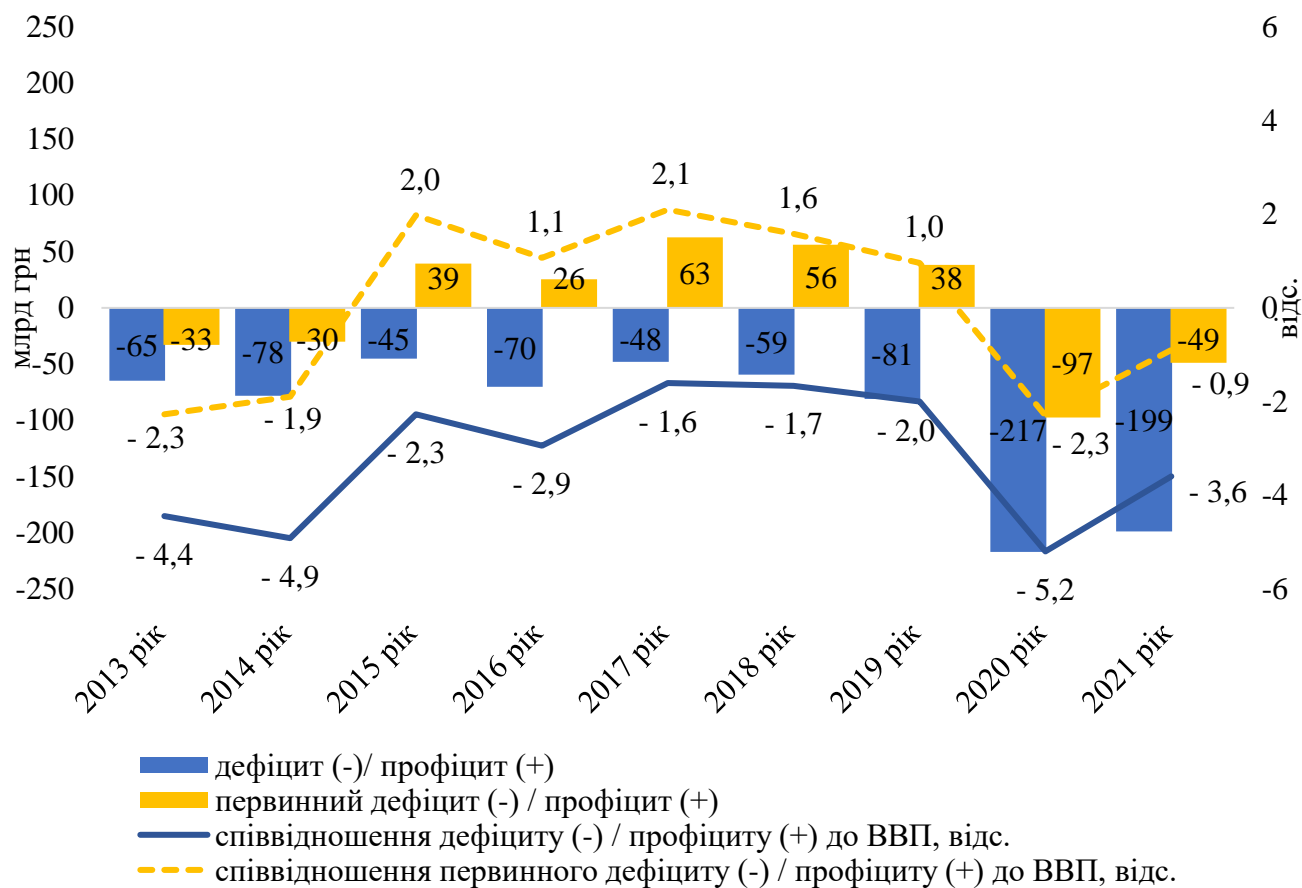




**4.2. Дефіцит державного бюджету у 2021 році на чверть менший плану, що спричинене передусім невиконанням плану видатків при перевиконанні плану доходів. Порівняно з 2020 роком дефіцит державного бюджету зменшився, однак перевищив встановлений у БКУ рівень відносно ВВП. Другий рік поспіль державний бюджет виконано з первинним дефіцитом.**

Унаслідок невиконання плану видатків і надання кредитів на 57,9 млрд грн при перевиконанні плану доходів і коштів від повернення кредитів на 16,4 млрд грн дефіцит державного бюджету на 74,3 млрд грн, або 27,2 відс., менший плану і становив 198,8 млрд грн, що в межах встановленого у статті 1 Закону граничного обсягу (246,6 млрд гривень).

**Діаграма 12. Дефіцит державного бюджету в 2021 році менший, ніж у попередньому році**



У 2021 році дефіцит державного бюджету менший на 18,8 млрд грн, або 8,6 відс., ніж у попередньому році. У результаті співвідношення дефіциту до номінального ВВП зменшилось на 1,6 відс. пункту до 3,6 відсотка.

Дефіцит загального фонду становив 169 млрд грн, що на 51,9 млрд грн, або 23,5 відс., менше встановленого у Законі граничного обсягу (220,9 млрд гривень).

Спеціальний фонд виконано з дефіцитом у сумі 29,1 млрд грн, що на 22,4 млрд грн, або 42,9 відс. менше плану (52,2 млрд грн), однак на 4,0 млрд грн, або 15,8 відс., більше граничного обсягу (25,8 млрд гривень). Перевищення граничного обсягу спричинене використанням частини залишку коштів для здійснення витрат, у результаті обсяг коштів спеціального фонду державного бюджету, що обліковуються на рахунках Казначейства, у 2021 році зменшився на 7,0 млрд грн, або 12,6 відс., до 48,5 млрд гривень.

Державний бюджет виконано з первинним дефіцитом<sup>16</sup> у сумі 48,8 млрд грн, або 0,9 відс. ВВП, що свідчить про перевищення видатків (без урахування платежів на обслуговування раніше накопиченого державного боргу) над доходами і залежність від запозичень.

***4.3. Унаслідок недоотримання коштів від державних запозичень і приватизації державного майна план фінансування державного бюджету в частині надходжень не виконано на 13,4 відсотка. При цьому державні запозичення становили майже третину фінансових ресурсів державного бюджету.***

Виконання державного бюджету в частині фінансування наведено в додатку 4.

Мінфіном внесені зміни до первинно затверджених у Законі показників фінансування державного бюджету, зокрема:

- згідно з частиною другою статті 57 БКУ збільшено план використання залишків бюджетних коштів спеціального фонду на 24,1 млрд грн;
- відповідно до Закону України від 29.04.2021 № 1434 – IX „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік” збільшено надходження від державних внутрішніх запозичень і витрати на придбання цінних паперів на 20,0 млрд грн;
- у зв’язку із перевиконанням плану збільшено надходження від погашення векселів ФГВФО, що видані ним в обмін на ОВДП, на 2,1 млрд грн;
- згідно із статтею 31 Закону збільшено надходження від державних внутрішніх запозичень і витрати на придбання цінних паперів на 1,8 млрд грн;
- відповідно до пункту 8 статті 12 Закону збільшено надходження від приватизації державного майна на 285 млн гривень.

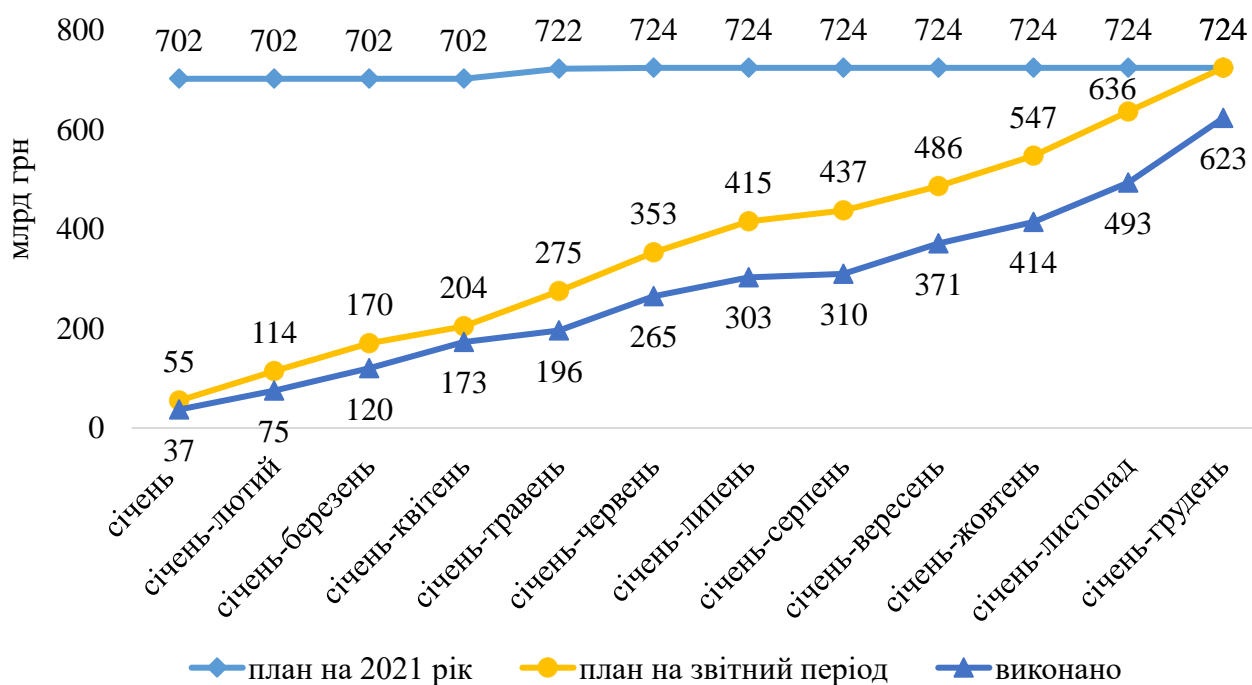
---

<sup>16</sup> Первинний дефіцит – дефіцит, при розрахунку якого з видатків виключено платежі на сплату процентів за державним боргом, показує, яким був би бюджетний дефіцит за відсутності видатків на обслуговування боргу і наскільки поточні рішення уряду відповідають принципам фінансової дисципліни. – Федосов В. М. „Бюджетна система” – <https://westudents.com.ua/knigi/94-byudjetna-sistema-fedosov-vm-.html>.

У результаті з урахуванням цих змін план на 2021 рік фінансування державного бюджету в частині надходжень збільшено на 48,3 млрд грн, або 6,7 відс., до 764,1 млрд гривень.

У 2021 році для фінансування державного бюджету залучено 661,7 млрд грн, що на 102,4 млрд грн менше плану. Найбільше план не виконано за надходженнями від державних запозичень на 100,5 млрд грн, або 13,9 відсотка. При цьому обсяг невиконання плану суттєво зменшився лише в грудні унаслідок найбільших за рік надходжень державних запозичень – 129,8 млрд грн, або 20,8 відс. загального обсягу надходжень від державних запозичень.

**Діаграма 13. Упродовж 2021 року не виконувався план надходжень від державних запозичень (кумулятивно)**



Надходження від державних запозичень становили 623,1 млрд грн, або 94,2 відс. надходжень для фінансування державного бюджету. Порівняно з попереднім роком, державні запозичення зменшилися на 16,5 млрд грн, або 2,6 відс., у результаті знизилася їх частка у загальній сумі надходжень державного бюджету з 37,0 до 31,9 відсотка.

Зокрема державні запозичення до загального фонду державного бюджету менші на 96,2 млрд грн, або 13,8 відс., плану і на 18,7 млрд грн, або 3,0 відс., надходжень попереднього року.

Обсяг надходжень від державних запозичень перевищив обсяг витрат на погашення зобов'язань на 182 млрд грн, або 41,3 відс., що спричинило збільшення державного боргу.

**Діаграма 14. Державні запозичення у 2021 році перевищили витрати на погашення зобов'язань (кумулятивно)**



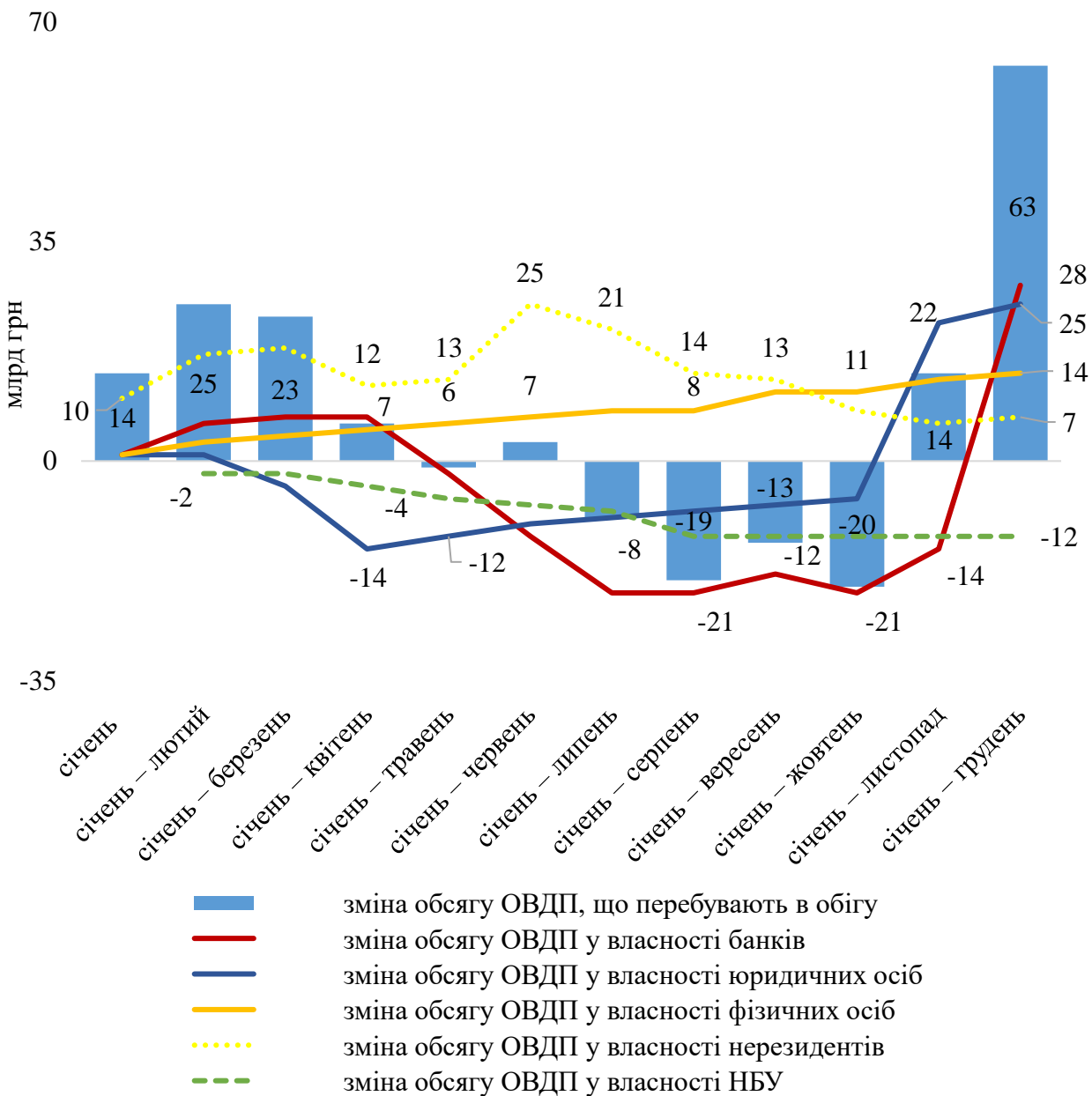
**4.3.1. На внутрішньому ринку для фінансування державного бюджету отримано 65,8 відс. загального обсягу державних запозичень. Ці надходження на 5,4 відс. більші, ніж у попередньому році. При цьому 18,3 відс. внутрішніх запозичень надійшло в грудні, однак план не виконано на 19,0 відсотка.**

Від розміщення ОВДП у 2021 році надійшло 410,1 млрд грн, що менше плану на 95,9 млрд гривень. Зокрема, випущено ОВДП відповідно до статей 30 і 31 Закону та постанов КМУ від 29.03.2021 № 268<sup>17</sup> і 22.09.2021 № 982<sup>18</sup> для збільшення статутного капіталу приватних акціонерних товариств „Експортно-кредитне агентство” і „Українська фінансова житлова компанія” загальним обсягом 21,8 млрд гривень.

<sup>17</sup> „Про збільшення статутного капіталу приватного акціонерного товариства „Експортно-кредитне агентство” щодо здійснення випуску ОВДП на 1,8 млрд грн із строком обігу до 15 років і відсотковою ставкою доходу до 9,3 відс. річних в обмін на акції додаткової емісії приватного акціонерного товариства „Експортно-кредитне агентство”.

<sup>18</sup> „Деякі питання випуску облігацій внутрішньої державної позики з подальшим придбанням акцій додаткової емісії приватного акціонерного товариства „Українська фінансова житлова компанія” щодо здійснення випуску ОВДП на 20,0 млрд грн із строком обігу до 15 років і відсотковою ставкою доходу до 13 відс. річних з метою збільшення статутного капіталу приватного акціонерного товариства “Українська фінансова житлова компанія”.

**Діаграма 15. У 2021 році обсяг ОВДП, що перебувають в обігу, збільшився, при цьому стабільний приріст забезпечували нерезиденти і фізичні особи**  
(на кінець місяця, кумулятивно)



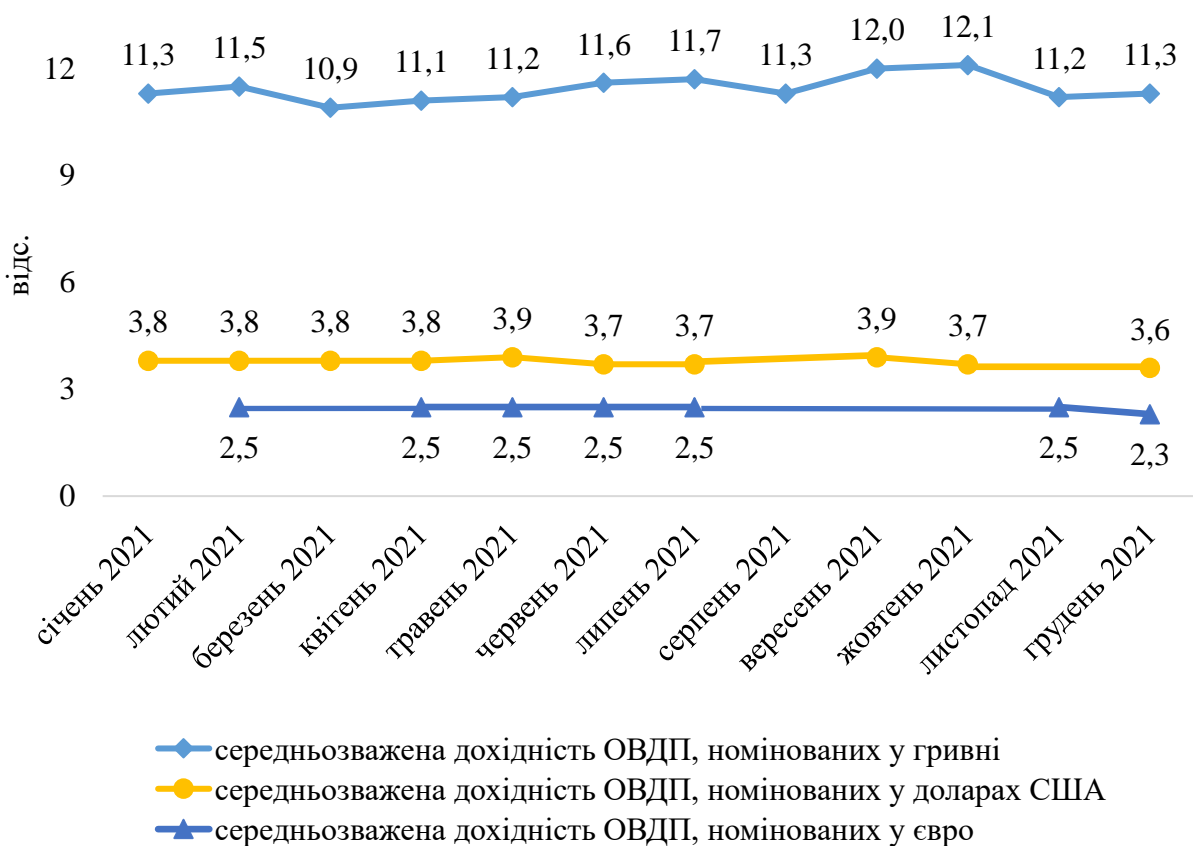
У 2021 році збільшився обсяг ОВДП, що перебувають в обігу, на 62,8 млрд грн, або 6,3 відс., до 1 трлн 54,4 млрд грн, при цьому найбільше збільшився обсяг у власності банків – на 28,7 млрд грн, або 5,6 відс., до 543,1 млрд грн і найбільше зменшився обсяг у власності НБУ – на 12,0 млрд грн, або 3,7 відс., до 312,6 млрд гривень.

Упродовж 2021 року стабільно зростали обсяг ОВДП у власності фізичних осіб і частка ОВДП у їх власності, яка збільшилась на 1,3 відс. пункту, однак

залишилася незначною – 2,4 відс. обсягу ОВДП, що перебувають в обігу, і не може забезпечити потреби державного бюджету в надходженнях від внутрішніх запозичень.

Частка номінованих в іноземній валюті ОВДП, що перебувають в обігу, зменшилася з 13,8 до 11,1 відсотка. Це спричинене тим, що в іноземній валюті запозичено 26,6 відс. внутрішніх запозичень, а сплачено – 36,2 відс. погашеного внутрішнього боргу.

**Діаграма 16. Середньозважена дохідність розміщених на первинному ринку ОВДП у 2021 році**



У 2021 році збільшилася, порівняно з 2020 роком, середньозважена дохідність ОВДП, номінованих у гривні, – з 10,2 до 11,3 відс., доларах США – з 3,4 до 3,8 відс. та євро – з 2,3 до 2,5 відсотка. При цьому в окремі місяці дохідність гривневих ОВДП за окремими розміщеннями перевищувала 12 відсотків. Це спричинить збільшення у наступних бюджетних періодах видатків на обслуговування державного внутрішнього боргу.

**4.3.2. Отримання коштів від міжнародних фінансових організацій, зокрема МВФ, забезпечило виконання плану надходжень від державних**

**зовнішніх запозичень на 97,9 відс. і сприяло зменшенню їх середньозваженої дохідності.**

Від зовнішніх кредиторів до державного бюджету отримано 213 млрд грн, що менше на 4,6 млрд грн плану і на 37,4 млрд грн надходжень у попередньому році.

До загального фонду для фінансування державного бюджету надійшло 192,8 млрд грн, або 99,9 відс. плану, зокрема отримано:

- 73,4 млрд грн – надходження від МВФ унаслідок розподілу спеціальних прав запозичення<sup>19</sup>;

- 48,2 млрд грн – кошти від публічного розміщення довгострокових ОЗДП;

- 26,4 млрд грн – позики від МБРР, найбільше з яких за проектами „Перша позика на політику розвитку у сфері економічного відновлення” (9,6 млрд грн), „Друга позика на політику розвитку у сфері економічного відновлення” (9,2 млрд грн);

- 18,8 млрд грн – другий транш кредиту МВФ<sup>20</sup>;

- 18,0 млрд грн – кошти макрофінансової допомоги ЄС;

- 7,5 млрд грн – кошти кредиту Cargill Financial Services International, Inc.

Частка коштів від міжнародних фінансових організацій, які отримані як довгострокове пільгове фінансування і мають нижчу вартість, порівняно із вартістю запозичень на міжнародних ринках капіталів, у загальному обсязі зовнішніх запозичень до загального фонду становила 71,0 відсотка. У результаті, за оцінкою Рахункової палати, у 2021 році середньозважена дохідність зовнішніх запозичень до загального фонду, порівняно з 2020 роком, зменшилася майже на третину – з 4,2 до 2,9 відсотка.

Надходження від державних зовнішніх запозичень до спеціального фонду державного бюджету для реалізації інвестиційних проектів становили 20,2 млрд грн, що менше плану на 4,3 млрд гривень. Унаслідок численних змін і перерозподілів між кредитами (позиками) і витратами за відповідними бюджетними програмами для реалізації спільних з міжнародними фінансовими організаціями проектів виконання плану за цими надходженнями, порівняно з 2020 роком, покращилося з 79,2 до 82,3 відсотка.

---

<sup>19</sup> Рада керуючих МВФ 02.08.2021 ухвалила розподіл між країнами спеціальних прав запозичення (СПЗ) для допомоги у відновленні світової економіки, що постраждала внаслідок пандемії COVID-19, на суму 650 млрд дол. США. Україна отримала 1,9 млрд СПЗ, які повністю зараховані до державного бюджету.

<sup>20</sup> За програмою „Стенд-бай”, схваленою Радою директорів МВФ 09.06.2020, строком на 18 місяців і загальним обсягом 5 млрд дол. США.

#### **4.3.3. У 2021 році план надходження коштів від приватизації державного майна не виконано на 7,2 млрд грн, або 58,5 відсотка.**

Відповідно до Закону обсяг надходження коштів від приватизації державного майна до державного бюджету затверджено в сумі 12,0 млрд гривень. Запланований обсяг надходжень від приватизації державного майна передбачалося отримати за рахунок продажу об'єктів великої приватизації. Насамперед до приватизації у 2021 році планувалися три об'єкти великої приватизації: АТ „Об'єднана гірничо-хімічна компанія”, АТ „Перший київський машинобудівний завод” і ПрАТ „Президент-Готель”.

Законом України від 30.03.2021 № 1365 – ІХ „Про внесення змін до розділу V „Прикінцеві та перехідні положення” Закону України „Про приватизацію державного і комунального майна” щодо відновлення проведення аукціонів із продажу об'єктів великої приватизації” відновлено проведення аукціонів із продажу об'єктів великої приватизації (крім аукціонів із зниженням стартової ціни, аукціонів за методом вивчення цінових пропозицій, а також приватизації шляхом викупу).

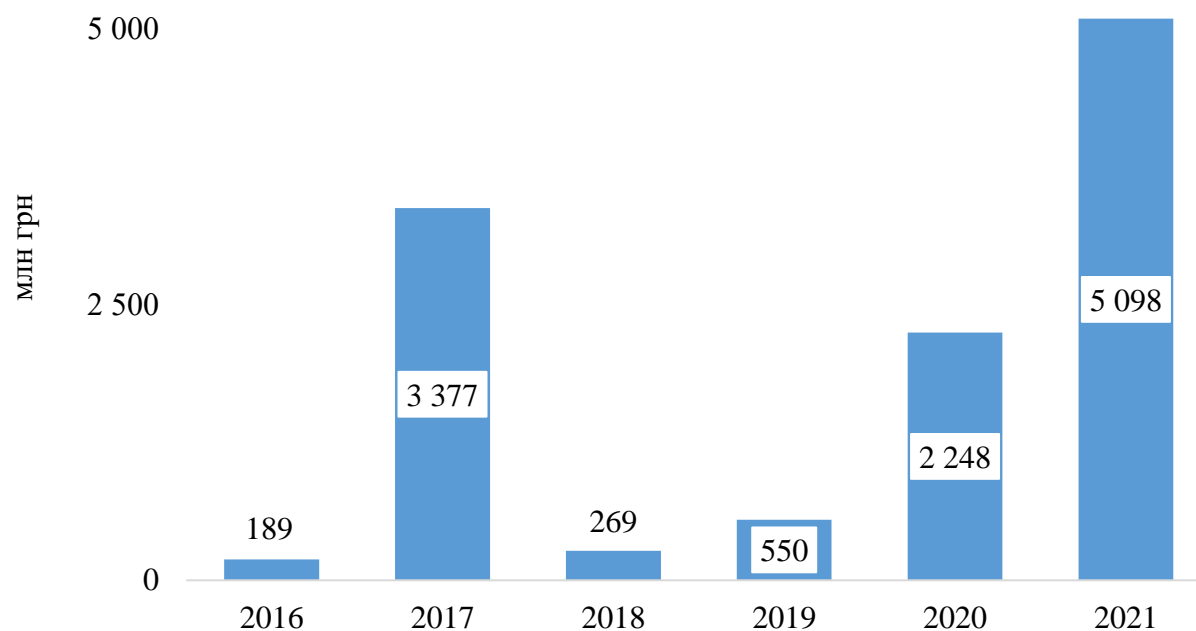
Після зняття законодавчих обмежень щодо продажу об'єктів великої приватизації КМУ прийняв розпорядження від 16.06.2021 № 662-р „Про затвердження умов продажу державного пакета акцій акціонерного товариства „Об'єднана гірничо-хімічна компанія” на аукціоні з умовами”, в якому затверджено стартову ціну – 3,7 млрд грн і доручено ФДМУ провести аукціон та встановити контроль за виконанням покупцем умов договору купівлі-продажу державного пакета акцій компанії. У 2021 році аукціони з умовами продажу пакета акцій, розміром 100 % статутного капіталу компанії, ФДМУ оголошувалися і переносилися тричі. Як результат, відповідно до статті 19 Закону України від 18.01.2018 № 2269-VIII „Про приватизацію державного і комунального майна” аукціони визнано такими, що не відбулися, у зв'язку з допущенням до участі в аукціоні лише одного учасника.

КМУ прийняв розпорядження від 01.09.2021 № 1022-р „Про затвердження умов продажу державного пакета акцій акціонерного товариства „Перший київський машинобудівний завод” на аукціоні з умовами”, в якому затверджено стартову ціну – 1,4 млрд грн і доручено ФДМУ провести аукціон та встановити контроль за виконанням покупцем умов договору купівлі-продажу державного пакета акцій компанії. Такий аукціон ФДМУ проведено у жовтні 2021 року, переможцем на торгах стало ТОВ „Дженерал Коммерс”. АТ „Перший київський машинобудівний завод” продано за 1 млрд 429 млн грн, що на 2,8 відс. перевищило стартову ціну.



У 2021 році до державного бюджету від приватизації державного майна надійшло 5,1 млрд грн, або 41,5 відс. плану на рік, із них до загального фонду – 4,8 млрд грн, або 40,1 відс., до спеціального фонду – 285 млн грн, або 100,0 відс. плану. До спеціального фонду відповідно до пункту 8 статті 12 Закону зараховуються 70 відс. надходжень від приватизації майна установ виконання покарань і слідчих ізоляторів, що належать до сфери управління Міністерства юстиції України та безпосередньо не забезпечують виконання встановлених для них законодавством завдань і функцій. У 2021 році на аукціони через електронну торгову систему „Прозорро.Продажі” виставлено 454 об’єкти малої приватизації. Відбулися аукціони з продажу 340 об’єктів. За процедурою викупу продано 21 об’єкт, що забезпечило надходження до державного бюджету в сумі 3,6 млрд гривень.

**Діаграма 17. Надходження коштів від приватизації державного майна у 2021 році найбільші з 2016 року**



**4.4. Боргові зобов’язання у 2021 році збільшились як за державним, так і за гарантованим державою боргом унаслідок перевищення надходжень від запозичень над сумою витрат на погашення боргу в умовах ревальвації гривні до іноземних валют. Частка чутливого до валютних коливань боргу, номінованого в іноземній валюті, залишається значною, що посилює ризики подальшого збільшення боргу і витрат на його погашення й обслуговування.**

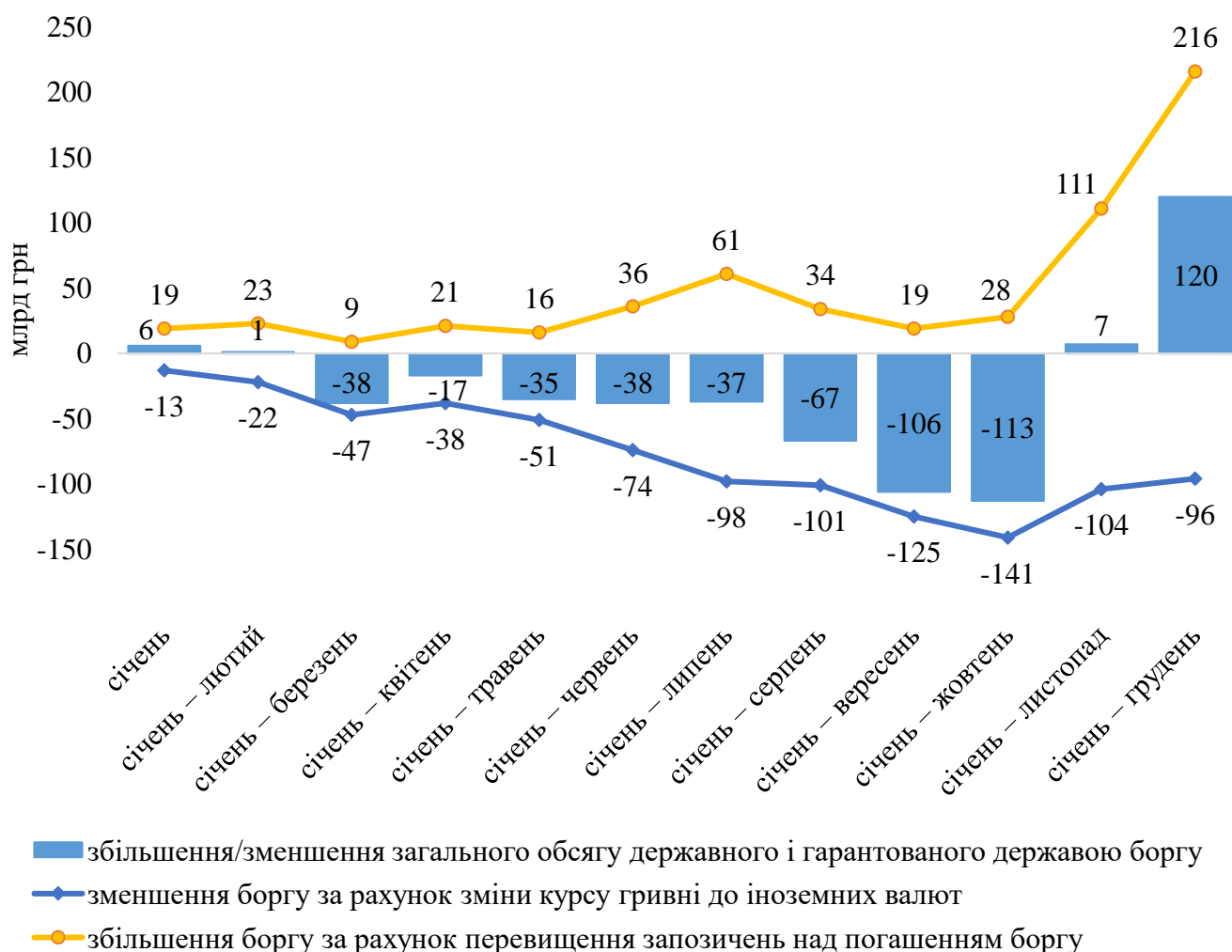
Загальний обсяг державного і гарантованого державою боргу збільшився на 4,7 відс. до 2 трлн 672,0 млрд грн, при цьому внутрішній борг – на 7,6 відс. до 1 трлн 111,6 млрд грн, зовнішній – на 2,7 відс. до 1 трлн 560,4 млрд гривень.

Показники стану державного і гарантованого державою боргу наведено в додатку 5.

Частка боргу, номінованого в іноземній валюті, зменшилась на 1,8 відс. пункту унаслідок ревальвації гривні, однак залишається значною – 63,2 відсотка.

За оцінкою Рахункової палати, перевищення надходжень від запозичень над витратами на погашення державного і гарантованого державою боргу спричинило його збільшення, а ревальвація гривні до іноземних валют, в яких номіновано борг, зокрема євро на 11 відс., дол. США на 3,5 відс., сприяла зменшенню боргу.

**Діаграма 18. Борг у 2021 році збільшився за рахунок перевищення запозичень над погашенням (на кінець місяця, кумулятивно)**



Основний показник боргової безпеки – співвідношення державного та гарантованого державою боргу до ВВП становив 49,0 відсотка. Порівняно з попереднім роком цей показник зменшився на 11,4 відс. пункту внаслідок перевищення темпу зростання обсягу номінального ВВП (на 29,1 відс.) над темпом зростання боргу (4,7 відс.) (динаміка наведена в діаграмі 20. Окремі показники боргового навантаження у 2013 – 2021 роках).

У розрахунку на одну особу загальний обсяг державного та гарантованого державою боргу на кінець 2021 року становив 64,9 тис. грн, або 2,4 тис. дол. США, збільшившись порівняно з 2013 роком у 5 разів.

Державний борг збільшився на 4,6 відс. до 2 трлн 362,7 млрд грн, що становило 92,1 відс. граничного його обсягу, встановленого у статті 5 Закону. Витрати на погашення державного боргу, порівняно з 2020 роком, збільшилися на 14,4 відс. до 441,1 млрд гривень.

Гарантований державою борг збільшився на 16,7 млрд грн до 309,3 млрд грн, або 88,3 відс. граничного обсягу. На виконання боргових зобов'язань за кредитами, залученими під державні гарантії, з державного бюджету сплачено 16,1 млрд грн, що в 2,4 раза більше, ніж у попередньому році. Найбільше (87,0 відс. загального обсягу цих витрат) сплачено Укравтодором за запозиченнями на розвиток мережі автомобільних доріг загального користування за рахунок коштів дорожнього фонду – 14,0 млрд грн, що в 2,6 раза більше, ніж у 2020 році. Тобто все більше коштів дорожнього фонду спрямовувалося не на будівництво, ремонт і утримання автодоріг, а на погашення зобов'язань за запозиченими коштами. Суттєві ризики збільшення цих витрат у подальшому в умовах зняття обмежень щодо рівня надання державних гарантій<sup>21</sup>.

Державні гарантії у 2021 році надані на суму 74,2 млрд грн, або 83,7 відс. граничного обсягу, встановленого у статті 6 Закону, у тому числі за запозиченнями:

- Укравтодору – на 30,0 млрд грн;
- державного підприємства „Національна енергетична компанія „Укренерго” – на 27,4 млрд грн;
- за портфелем кредитів банків-кредиторів для суб'єктів малого та/або середнього підприємництва – на 8,1 млрд грн;
- публічного акціонерного товариства „Українська залізниця” – на 5,1 млрд грн;

---

<sup>21</sup> Згідно з пунктом 3 прикінцевих положень Закону зупинено на 2021 рік дію абзацу другої частини першої статті 18 БКУ щодо обмеження граничного обсягу надання державних гарантій (до 3 відс. планових доходів загального фонду державного бюджету).

- акціонерного товариства „Укрпошта” – 1,9 млрд грн;
- суб'єктів господарювання для фінансування програм, пов'язаних із підвищенням обороноздатності і безпеки держави, – 1,7 млрд гривень.

Надані у 2021 році державні гарантії на 52,9 відс. більші, ніж у попередньому році, і становили 7,7 відс. планових доходів загального фонду державного бюджету.

***4.5. У 2021 році, порівняно з попереднім роком, збільшилися витрати державного бюджету на погашення й обслуговування державного та гарантованого державою боргу. Суттєвими є ризики подальшого посилення боргового навантаження унаслідок, зокрема, високої частки боргу в іноземній валюті, значних обсягів нових запозичень для рефінансування наявного боргу і у разі невиконання зобов'язань суб'єктами господарювання за гарантованими державою запозиченнями.***

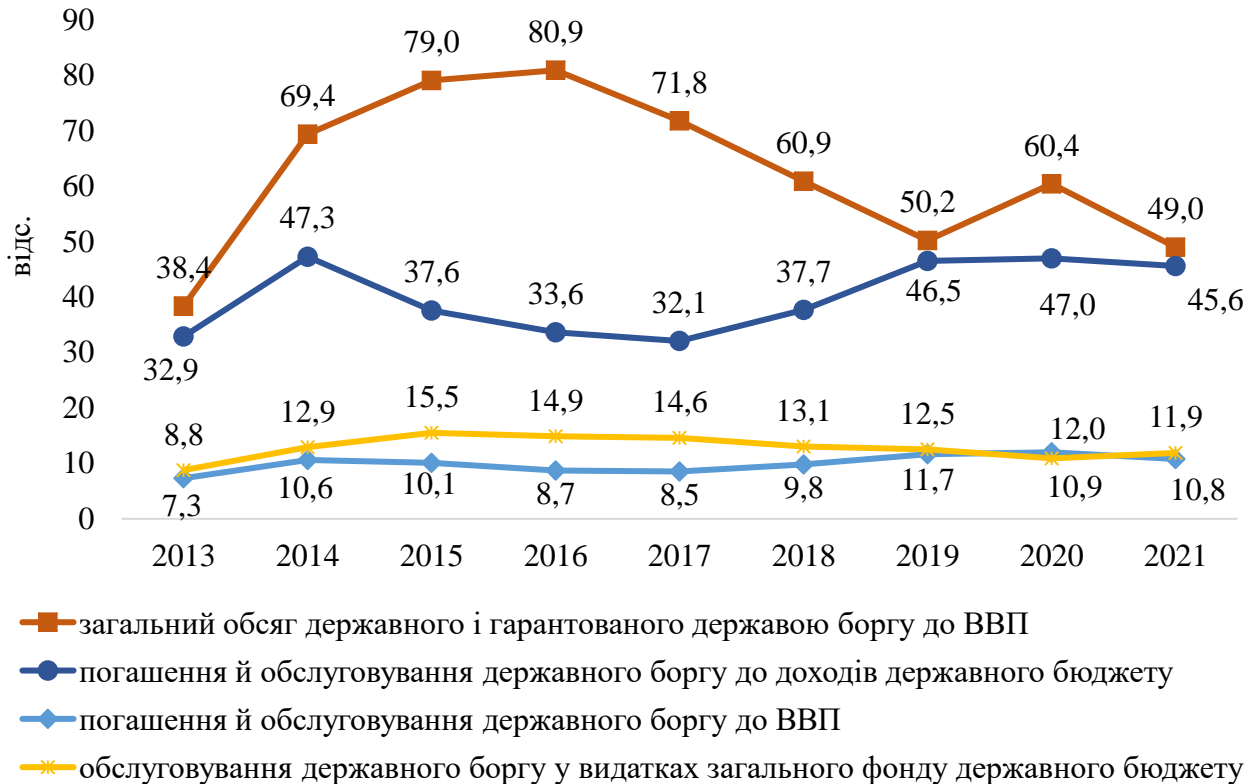
Загальний обсяг виплат з державного бюджету за державним і гарантованим державою боргом збільшився, порівняно з 2020 роком, на 18,6 відс. до 607,2 млрд гривень. У результаті зросла частка цих виплат у витратах державного бюджету з 30,0 до 30,9 відсотка.

Витрати на погашення й обслуговування державного боргу на 4,7 відс. менші плану внаслідок насамперед меншого, порівняно з врахованим у розрахунках показників державного бюджету на 2021 рік, середнього обмінного курсу гривні до іноземних валют, однак збільшилися, порівняно з 2020 роком, на 17,0 відс. до 591,1 млрд гривень.

Показник бюджетної безпеки – співвідношення обсягу сукупних платежів з обслуговування і погашення державного боргу до доходів державного бюджету хоча і зменшився з 47,0 до 45,6 відс., майже втричі перевищив критичний рівень (16 відс.), визначений у Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених наказом Мінекономіки від 29.10.2013 № 1277. Співвідношення цих витрат до ВВП зменшилося з 12,0 до 10,8 відсотка.

Зокрема, видатки на обслуговування державного боргу, порівняно з 2020 роком, збільшились на чверть. У результаті зросли показники співвідношення видатків на обслуговування державного боргу до видатків загального фонду – з 10,9 до 11,9 відс., до доходів державного бюджету – з 11,1 до 11,6 відсотка. У розрахунку на одну особу ці видатки збільшились з 2,9 до 3,6 тис. грн, а порівняно з 2013 роком – у 5,2 раза.

**Діаграма 19. Окремі показники боргового навантаження у 2013 – 2021 роках**



**4.6. Мінфін не здійснював дієвих заходів, зокрема передбачених у БКУ, зі стягнення до державного бюджету з суб'єктів господарювання заборгованості за кредитами (позиками), залученими державою або під державні гарантії.**

У 2021 році до державного бюджету для погашення заборгованості за кредитами (позиками), залученими державою або під державні гарантії, надійшло 9,9 млрд грн, що на 520 млн грн, або 5,0 відс., менше, ніж у попередньому році. Зокрема отримано кошти від Укравтодору – 4,8 млрд грн; ПАТ „НЕК „Укренерго” – 2,7 млрд гривень. У результаті прострочена заборгованість юридичних осіб перед державою за кредитами (позиками), залученими державою або під державні гарантії (включаючи плату за їх користування і надання державних гарантій), зменшилась на 1,2 млрд грн, або 1,8 відс., – до 62,9 млрд гривень.

При цьому заборгованість перед державним бюджетом рахується за 30 суб'єктами господарювання, щодо яких проведено державну реєстрацію припинення юридичної особи в результаті їх ліквідації, у сумі 11,6 млрд грн, або 18,4 відс. загального обсягу простроченої заборгованості, однак рішення про списання такої заборгованості не приймалися і заборгованість не погашалася упродовж багатьох років.

## ***V. Міжбюджетні трансферти та місцеві бюджети***

***5.1. У 2021 році видатки державного бюджету на надання трансфертів місцевим бюджетам на 10,5 млрд грн, або 4,9 відс., менші плану, що спричинено ненаданням трьох субвенцій на суму 0,3 млрд грн і невиконанням плану видатків на надання трансфертів за двадцятьма шістьма бюджетними програмами на суму 10,2 млрд грн, або 15 відс. плану.***

Загалом видатки державного бюджету на надання трансфертів місцевим бюджетам становили 202,7 млрд грн, у тому числі видатки на надання субвенцій – 179,9 млрд грн, дотацій – 22,8 млрд гривень.

Найбільше трансфертів спрямовано на:

- видатки закладів освіти й охорони здоров'я – 115,3 млрд грн, або 56,9 відс. загального обсягу наданих трансфертів;

- будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання автодоріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах – 25,8 млрд грн, або 12,7 відс.;

- погашення заборгованості з різниці в тарифах – 22 млрд грн, або 10,9 відс.;

- горизонтальне вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів – 15,7 млрд грн, або 7,7 відс.;

- реалізацію інфраструктурних проєктів і розвиток об'єктів соціально-культурної сфери – 8,1 млрд грн, або 4 відс.;

- здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій – 6,3 млрд грн, або 3,1 відс.;

- реалізацію інвестиційних проєктів за рахунок кредитів, що залучаються державою до спеціального фонду державного бюджету від ЄБРР, ЄІБ і МБРР, – 2,1 млрд грн, або 1 відсоток.

**5.1.1. Унаслідок відсутності нормативно-правового врегулювання не проведено видатків державного бюджету на надання субвенцій місцевим бюджетам за двома бюджетними програмами.**

Згідно з вимогами частини другої статті 97 БКУ порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, що вперше визначена в законі про державний бюджет, затверджуються КМУ не пізніше 30 днів з дня набрання ним чинності.

Однак КМУ станом на 01.01.2022 не затверджено порядку й умов надання вперше визначеної у Законі субвенції за бюджетною програмою Мінкультури 3811060 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на створення центрів культурних послуг” у сумі 200 млн гривень. Запровадження цієї субвенції

потребувало внесення змін до статті 89 БКУ для законодавчого врегулювання можливості фінансування центрів культурних послуг за рахунок бюджетних коштів, однак ці зміни не внесено<sup>22</sup>. У результаті субвенція не надана.

У Законі за бюджетною програмою Міненерго 2411030 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження” затверджені видатки у сумі 137,5 млн грн без розподілу між місцевими бюджетами. Надання субвенції планувалося розпочати з квітня, однак КМУ не внесено зміни до порядку й умов надання цієї субвенції щодо розподілу коштів між місцевими бюджетами. У результаті видатки не проведено. За інформацією Міненерго, отриманою на запит Рахункової палати, у зв'язку з завершенням адміністративно-територіальної реформи надання цієї субвенції потребувало приведення норм Закону України від 08.02.1995 № 39/95-ВР „Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку” у відповідність із нормами бюджетного законодавства. Однак ці зміни не внесено<sup>23</sup>.

**5.1.2. Видатки державного бюджету на надання субвенцій місцевим бюджетам на інвестиційні проєкти за рахунок кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду державного бюджету від ЄБРР, ЄІБ і МБРР, на 0,8 млрд грн, або 27,1 відс., менші плану. Це, зокрема, спричинено довготривалим узгодженням із кредиторами договорів, які укладаються для реалізації цих проєктів, перенесенням строків виконання робіт, заощадженням коштів за окремими проєктами.**

Відповідно до частини другої статті 4 Закону дозволено КМУ за погодженням з Комітетом ВРУ з питань бюджету здійснювати перерозподіл видатків державного бюджету і надання кредитів для реалізації спільних з міжнародними фінансовими організаціями інвестиційних проєктів у межах загального обсягу залучення кредитів (позик), визначеного у додатку № 8 до Закону.

КМУ розпорядженнями від 07.07.2021 № 748-р, 12.07.2021 № 755-р, від 20.10.2021 № 1251-р, від 28.10.2021 № 1305-р, від 15.12.2021 № 1658-р здійснив такі перерозподіли, зокрема, зменшивши видатки на надання чотирьох субвенцій на реалізацію інвестиційних проєктів за рахунок кредитів від ЄБРР, ЄІБ і МБРР

---

<sup>22</sup> У ВРУ зареєстровано проєкт закону про внесення змін до статті 89 БКУ (реєстр. № 4692 від 01.02.2021), розглянутий ВРУ 01.07.2021 і прийнятий за основу із скороченням строку підготовки до другого читання, включено до порядку денного дев'ятої сесії ВРУ дев'ятого скликання (постанова ВРУ від 07.02.2023 № 2911).

<sup>23</sup> У ВРУ зареєстровано проєкт закону про внесення змін до Закону України „Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку” щодо надання соціально-економічної компенсації ризику для населення територіальних громад, які утворені та функціонують на території зон спостереження (реєстр. № 5859 від 20.08.2021). Цей законопроект включено до порядку денного дев'ятої сесії ВРУ дев'ятого скликання (постанова ВРУ від 07.02.2023 № 2911).

загалом на суму 1,1 млрд грн, із них за бюджетною програмою Мінрегіону 2761600 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України” – на 0,4 млрд грн, до 0,8 млрд гривень.

Згідно із пунктом 1<sup>1</sup> постанови КМУ від 25.11.2015 № 1068 „Деякі питання використання коштів для реалізації проектів у рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України” зі змінами встановлено, що залишки коштів, які надійшли у 2015 році до спеціального фонду державного бюджету в рамках першого траншу від ЄІБ Мінрегіону за бюджетною програмою 2751630 „Реалізація надзвичайної кредитної програми для відновлення України”, спрямовуються на здійснення у 2021 році видатків спеціального фонду за бюджетною програмою 2761600 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України”<sup>24</sup>.

КМУ постановою від 24.11.2021 № 1221 затвердив розподіл цього залишку коштів у сумі 1 млрд грн, збільшивши план видатків за бюджетною програмою 2761600 до 1,8 млрд гривень.

Станом на 01.01.2022 менші плану видатки державного бюджету на надання субвенцій на реалізацію інвестиційних проектів за рахунок кредитів ЄБРР, ЄІБ і МБРР за бюджетними програмами:

- 2761600 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України” – на 402,2 млн грн, або 21,9 відс.;

- 3511670 „Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Дніпра на завершення будівництва метрополітену у м. Дніпрі” – на 256,7 млн грн, або 31,4 відс.;

- 2311600 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реформування регіональних систем охорони здоров'я для здійснення заходів з виконання спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку проекту „Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей” – на 120,4 млн грн, або 53,6 відс.;

- 3511640 „Субвенція з державного бюджету міському бюджету міста Харкова на подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові” – на 4,7 млн грн, або 27,6 відсотка.

Крім цього, відповідно до Закону України від 08.10.2021 № 1807-ІХ „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік” за новою бюджетною програмою Мінрегіону 2761610 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів в рамках Програми з відновлення України” затверджені видатки у сумі 1 млн гривень. КМУ постановою

<sup>24</sup> Постановою КМУ від 02.02.2022 № 75 цю норму подовжено на 2022 рік.



від 15.12.2021 № 1324 затверджено порядок та умови надання цієї субвенції. Однак станом на 01.01.2022 КМУ не затвердив перелік проєктів, субвенція не надана.

**5.1.3. Видатки державного бюджету на субвенцію для проведення взаєморозрахунків з погашення заборгованості з різниці в тарифах менші плану на 4,9 млрд грн, або 18,1 відс., що зокрема зумовлено уточненням обсягів цієї заборгованості та неможливістю проведення взаєморозрахунків.**

Відповідно до Закону України від 02.12.2021 № 1931-IX „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік”, який набрав чинності 09.12.2021, запроваджено надання із спеціального фонду державного бюджету місцевим бюджетам субвенції на погашення заборгованості з різниці в тарифах, що підлягає урегулюванню згідно із Законом України „Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення” у сумі 26,9 млрд гривень.

КМУ постановою від 15.12.2021 № 1340 затвердив порядок і умови надання цієї субвенції, а також розподіл між 24-ма обласними бюджетами та бюджетом м. Києва. Мінрегіон листом від 20.12.2021 № 1/10.1/4620 направив розподіл субвенції на погодження до Комітету ВРУ з питань бюджету. У цьому листі міністерство зазначило, що:

- територіальними комісіями з питань узгодження заборгованості з різниці в тарифах, утвореними обласними і Київською міською державними адміністраціями, проведено верифікацію та підтверджено наявну заборгованість з різниці в тарифах, яка утворилася станом на 01.06.2021, у 376-ти підприємствах теплопостачання, водопостачання та водовідведення на суму 26,9 млрд грн;

- розподіл здійснено на підставі отриманих копій протоколів засідань територіальних комісій та розрахунків узгоджених обсягів заборгованості з різниці в тарифах.

Комітет ВРУ з питань бюджету на засіданні 22.12.2021 погодив розподіл субвенції. Станом на 01.01.2022 видатки державного бюджету на надання цієї субвенції становили 22 млрд грн, або 81,9 відс. плану, що за інформацією Мінрегіону, отриманою на запит Рахункової палати, є наслідком, зокрема:

- переузгодження територіальними комісіями з питань узгодження заборгованості з різниці в тарифах обсягів заборгованості з різниці в тарифах у зв'язку з проведенням Державною аудиторською службою України заходів державного фінансового контролю щодо окремих суб'єктів господарювання у сфері тепло-, водопостачання та водовідведення;

- відсутності у суб'єктів господарювання у сфері тепло-, водопостачання та водовідведення заборгованості для проведення взаєморозрахунків.

**5.1.4. Довготривале затвердження розподілів окремих субвенцій на реалізацію інвестиційних проєктів і заходів, спрямованих на соціально-економічний розвиток регіонів, та внесення численних змін до цих розподілів, зокрема у грудні, спричинило утворення на кінець року на рахунках місцевих бюджетів залишків невикористаних коштів.**

У Законі України від 15.12.2020 № 1082-ІХ „Про Державний бюджет України на 2021 рік” (без змін) затверджені видатки на надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій у сумі 6 млрд грн, із них у загальному фонді – 2,7 млрд грн, спеціальному – 3,3 млрд гривень.

За пропозиціями народних депутатів України, обласних і Київської міської державних адміністрацій КМУ розпорядженням від 19.05.2021 № 468-р затвердив розподіл передбаченої у загальному фонді державного бюджету частини цієї субвенції у сумі 1,7 млрд гривень.

Надалі змінами до Закону та за рішенням КМУ<sup>25</sup> видатки загального фонду державного бюджету на надання цієї субвенції збільшено на 3 млрд грн, загальний обсяг видатків на цю субвенцію – до 9 млрд гривень.

КМУ чотири рази приймав рішення<sup>26</sup> щодо надання цієї субвенції, а саме: розподілив частину субвенції у сумі 4,6 млрд грн, із них передбаченої у спеціальному фонді – 0,7 млрд грн, і чотири рази вносив зміни до переліків об’єктів (двічі у грудні). У результаті залишилися нерозподіленими передбачені у спеціальному фонді видатки на надання цієї субвенції у сумі 2,6 млрд гривень.

Загалом у 2021 році видатки державного бюджету на надання субвенції місцевим бюджетам проведено у сумі 6,3 млрд грн, що на 29,9 відс. менше плану. При цьому у грудні з державного бюджету надано 2,4 млрд гривень. Станом на 01.01.2022 на рахунках місцевих бюджетів залишки субвенції становили 1,8 млрд гривень.

Відповідно до Закону України від 29.04.2021 № 1434-ІХ „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік” запроваджено надання із загального фонду державного бюджету місцевим бюджетам субвенції на реалізацію інфраструктурних проєктів та розвиток об’єктів соціально-культурної сфери у сумі 4,1 млрд гривень.

За пропозиціями обласних і Київської міської державних адміністрацій КМУ розпорядженням від 16.06.2021 № 626-р затвердив розподіл частини цієї

---

<sup>25</sup> Закон України від 08.10.2021 № 1807-ІХ „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік”, розпорядження КМУ від 21.07.2021 № 822-р.

<sup>26</sup> Розпорядження КМУ від 21.07.2021 № 822-р, від 28.10.2021 № 1337-р, від 09.12.2021 № 1637-р і від 23.12.2021 № 1693-р.

субвенції у сумі 3,4 млрд грн, розпорядженням від 07.07.2021 № 743-р вніс зміни до цього розподілу, збільшивши обсяг розподілених коштів на 0,4 млрд грн, до 3,8 млрд гривень.

Надалі змінами до Закону і рішенням КМУ<sup>27</sup> видатки державного бюджету на надання цієї субвенції збільшено на 4,1 млрд грн, загальний обсяг видатків на цю субвенцію – до 8,2 млрд гривень.

Упродовж серпня – грудня КМУ шість разів приймав рішення<sup>28</sup> щодо надання цієї субвенції, а саме: розподілив частину субвенції у сумі 4,4 млрд грн і шість разів вносив зміни до переліків об'єктів (двічі у грудні).

Загалом у 2021 році видатки державного бюджету на надання цієї субвенції місцевим бюджетам проведено у сумі 8,1 млрд грн, із них у грудні – 1,3 млрд гривень. Станом на 01.01.2022 на рахунках місцевих бюджетів залишки субвенції становили 1,1 млрд гривень.

Відповідно до Закону України від 02.12.2021 № 1931-IX „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік” дозволено, як виняток із положень частини дванадцятої статті 23 та частин першої і другої статті 57 БКУ, зберігати залишки коштів, зокрема за субвенціями на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій і реалізацію інфраструктурних проєктів та розвиток об'єктів соціально-культурної сфери на рахунках відповідних місцевих бюджетів для здійснення витрат у 2022 році з урахуванням їх цільового призначення.

***5.2. У 2021 році доходи місцевих бюджетів становили 580,7 млрд грн, або 100,7 відс. плану, і збільшилися, порівняно з попереднім роком, на 109,3 млрд грн, або 23,2 відс., з урахуванням індексу-дефлятора ВВП (1,248) – зменшилися на 1,3 відсотка.***

Доходи місцевих бюджетів без трансфертів із державного бюджету, порівняно з 2020 роком, збільшилися на 66,7 млрд грн, або 21,4 відс., – до 378 млрд грн, з урахуванням цінового чинника зменшилися на 2,7 відсотка. Частка цих доходів у загальному обсязі доходів місцевих бюджетів зменшилася, порівняно з 2020 роком, на 0,9 відс. пункту – до 65,1 відсотка. Це зумовлено збільшенням на 42,6 млрд грн, або 26,6 відс., наданих із державного бюджету трансфертів місцевим бюджетам, зокрема у грудні – субвенції на проведення розрахунків з погашення заборгованості з різниці в тарифах у сумі 22 млрд гривень.

<sup>27</sup> Закони України від 15.07.2021 № 1690-IX і від 08.10.2021 № 1807-IX „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2021 рік”, розпорядження КМУ від 28.10.2021 № 1311-р.

<sup>28</sup> Розпорядження КМУ від 20.08.2021 № 975-р, від 01.09.2021 № 1021-р, від 28.10.2021 № 1311-р, від 24.11.2021 № 1513-р, від 09.12.2021 № 1632-р і від 15.12.2021 № 1664-р.

Збільшилися, порівняно з 2020 роком, надходження, зокрема:

- ПДФО – на 34,4 млрд грн, або 19,3 відс., до 212,2 млрд грн;
- єдиного податку з фізичних осіб – на 7,2 млрд грн, або 26 відс., до 34,8 млрд грн;
- податку на прибуток підприємств – на 6,3 млрд грн, або 64,6 відс., до 16,1 млрд грн;
- податку на майно – на 5,8 млрд грн, або 15,5 відс., до 43,2 млрд грн;
- власні надходження бюджетних установ – на 5,7 млрд грн, або 43,3 відс., до 18,9 млрд грн;
- рентної плати за користування надрами загальнодержавного значення – на 3,7 млрд грн, або у 2,2 раза, до 6,7 млрд грн;
- акцизного податку – на 2,3 млрд грн, або 14,8 відс., до 17,8 млрд гривень.

Водночас зменшилися, зокрема, надходження:

- коштів пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту – на 850 млн грн, або 59,8 відс.;
- кошти від відчуження майна, що належить Автономній Республіці Крим, та майна, що перебуває в комунальній власності – на 201,2 млн грн, або 14,2 відс.;
- грантів (дарунків), що надійшли до бюджетів усіх рівнів від ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ – на 110,7 млн грн, або 76,2 відсотка.

Законом України від 15.12.2020 № 1081-IX „Про внесення змін до Бюджетного кодексу України” внесено зміни до частини першої статті 64 БКУ, відповідно до яких з 1 січня 2021 року унормовано зарахування на постійній основі до бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад 13,44 відс. акцизного податку з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального. До відповідних бюджетів надійшло 9,6 млрд грн цього податку, що на 1,2 млрд грн, або 14,6 відс., більше, порівняно з 2020 роком.

***5.3. Видатки місцевих бюджетів у 2021 році проведені в сумі 569,5 млрд грн, або 91,9 відс. плану, що більше, ніж у 2020 році, на 91,4 млрд грн, або 19,1 відс., з урахуванням цінового чинника – менше на 4,6 відсотка. Частка видатків місцевих бюджетів без трансфертів до державного бюджету у видатках зведеного бюджету збільшилася на 0,9 відс. пункту – до 30,2 відсотка.***

У 2021 році 22,5 відс. видатків місцевих бюджетів здійснено у грудні.

Найбільше видатків спрямовано на освіту – 43,7 відс., економічну діяльність – 19,7 відс., житлово-комунальне господарство – 10 відс., загальнодержавні функції – 8,1 відсотка.

У 2021 році, порівняно з 2020 роком, збільшилися видатки на:

- освіти – на 49,7 млрд грн, або 24,9 відс.;

- житлово-комунальне господарство – на 24,6 млрд грн, або 76,7 відс., насамперед за рахунок проведення у грудні взаєморозрахунків з підприємствами теплопостачання, водопостачання та водовідведення з погашення заборгованості з різниці в тарифах у сумі 22 млрд грн;

- економічну діяльність – на 18,4 млрд грн, або 19,6 відс.;

- духовний та фізичний розвиток – на 5,5 млрд грн, або 25,1 відс.;

- загальнодержавні функції – на 5 млрд грн, або 12,2 відс.;

- соціальний захист і соціальне забезпечення – на 4,1 млрд грн, або 17 відсотків.

Водночас зменшилися видатки на:

- охорону здоров'я – на 17,8 млрд грн або 34,9 відс., що насамперед зумовлено проведенням з державного бюджету видатків на оплату медичних послуг, які у першому кварталі 2020 року здійснювалися з місцевих бюджетів за рахунок трансфертів із державного бюджету;

- громадський порядок, безпеку та судову владу – на 94,1 млн грн, або 5,1 відсотка.

Поточні видатки проведено в сумі 455,7 млрд грн, або 80 відс. загального обсягу видатків. Капітальні видатки проведено у сумі 113,7 млрд грн, із них 41,6 млрд грн, або 36,6 відс., – у грудні.

Для забезпечення проведення захищених видатків загального фонду місцевих бюджетів з єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів надано позик у сумі 2,7 млрд грн, що на 1 млрд грн, або 27,1 відс., менше, ніж у відповідному періоді попереднього року. У 2021 році ці позики отримали 975 бюджетів територіальних громад, з яких: 350 – селищних, 323 – міських, 302 – сільських. На 1 січня 2022 року заборгованість за наданими з початку року позиками погашена в повному обсязі. Заборгованість за цими позиками, які надавались у 2014 році місцевим бюджетам АР Крим, становить 27,1 млн грн., Луганській області – погашена в повному обсязі.

У 2021 році з місцевих бюджетів до державного бюджету перераховано трансферти в сумі 12,6 млрд грн, або 99,2 відс. плану, що більше, ніж у відповідному періоді попереднього року, на 18 відс., у тому числі до:

- загального фонду для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій реверсну дотацію в сумі 10,4 млрд грн, або 100 відс. плану;

- спеціального фонду субвенцію на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів у сумі 2,2 млрд грн, або 95,7 відс. плану.

**5.4. У 2021 році, порівняно з попереднім роком, обсяг тимчасово вільних коштів окремих місцевих бюджетів, розміщених за рішеннями місцевих рад на депозитних рахунках в установах державних банків, збільшився на 3 млрд грн, або 12 відсотків.**

Органи місцевого самоврядування розмістили в 2021 році на депозитних рахунках в установах державних банків тимчасово вільні кошти 173-х місцевих бюджетів у сумі 28,3 млрд грн, із них 73 відс. – кошти загального фонду. Найбільше розміщено коштів місцевих бюджетів Дніпропетровської області – 6,8 млрд грн, або 24 відс. загального обсягу, Донецької – 4,3 млрд грн, або 15,2 відс., Харківської – 2,6 млрд грн, або 9,1 відс., Полтавської – 2 млрд грн, або 7,1 відсотка.

У січні – грудні на депозитних рахунках 44 місцеві бюджети розмістили кошти, обсягом не менше 100 млн грн, у сумі 25,3 млрд грн, або 89,5 відс. загального обсягу, у тому числі:

- бюджети 31-єї міської територіальної громади – 15,1 млрд грн, із яких найбільше бюджет Маріупольської міської територіальної громади – 1,7 млрд грн, Львівської – 1,6 млрд грн, Вінницької – 1,5 млрд грн;

- 13-ть обласних бюджетів – 10,2 млрд грн, з них найбільше обласний бюджет Дніпропетровської області – 4,7 млрд грн, Донецької – 2 млрд грн, Харківської – 1,1 млрд гривень.

Станом на 01.01.2022 тимчасово вільні кошти місцевих бюджетів, розміщені у 2021 році в установах державних банків, повернені з депозитних рахунків.

Крім того, тимчасово вільні кошти бюджету Маріупольської міської територіальної громади у сумі 298,3 млн грн спрямовано на придбання ОВДП з терміном обігу до 3-х і до 6-ти місяців, залишок цих коштів станом на 01.01.2022 – 80 млн гривень. Від погашення ОВДП, придбаних у 2020 – 2021 роки, до бюджету надійшло 391 млн грн і доходу – 12 млн гривень.

У 2021 році до місцевих бюджетів надійшло 644,8 млн грн плати за розміщення тимчасово вільних коштів, або на 30,8 відс. менше, ніж у відповідному періоді попереднього року, що зумовлено зменшенням ставок за депозитами, на яких розміщувалися кошти місцевих бюджетів (у 2020 році – від 6 до 13,5 відс., у 2021 році – від 5,4 до 7,5 відсотка).

**5.5. Місцевий борг з початку року збільшився на 3,7 млрд грн, або 14,9 відс., – до 28,7 млрд грн, здебільшого за рахунок перевищення обсягу запозичень над витратами на погашення боргу.**

Внутрішній борг збільшився на 4,6 млрд грн, або 22,2 відс., до 25,4 млрд грн, із яких зобов'язання за середньостроковими позиками, що надавалися місцевим бюджетам упродовж 2009 – 2014 років з ЄКР, – 9 млрд гривень.

Збільшення внутрішнього боргу спричинено отриманням місцевими бюджетами коштів від:

1) кредитів у банківських установах на суму 7,5 млрд грн, зокрема найбільше:  
- 2,8 млрд грн за рішенням Дніпровської міської ради на капітальний ремонт об'єктів водопостачання і водовідведення, реконструкцію житлового фонду, закладів освіти, електротранспорту;

- 1,2 млрд грн за рішенням Одеської міської ради на заміну та модернізацію ліфтів; реконструкцію та капітальний ремонт теплових мереж, котелень і теплових пунктів; придбання електробусів і зарядних станцій; проектування, капітальний ремонт і ремонтно-реставраційні роботи будівель, розташованих в історичній частині міста; проектування, будівництво, реконструкцію, реставрацію та капітальний ремонт будівель, споруд та інженерних мереж;

- 1,2 млрд грн за рішенням Київської міської ради на фінансування видатків бюджету розвитку міста в інтересах територіальної громади міста Києва;

- 390 млн грн за рішенням Львівської міської ради на фінансування бюджету розвитку Львівської міської територіальної громади для здійснення заходів з розвитку інфраструктури міста;

- 350 млн грн за рішенням Кам'янської міської ради Дніпропетровської області на фінансування бюджету розвитку Кам'янської міської територіальної громади для фінансування видатків бюджету розвитку міського бюджету на будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів житлово-комунального господарства і соціально-культурної сфери, придбання обладнання довгострокового користування та міських автобусів;

- 334 млн грн за рішенням Запорізької міської ради на розвиток транспортної, житлово-комунальної та соціальної інфраструктури, оновлення матеріально-технічної бази установ і комунальних підприємств міста тощо;

2) емісії цінних паперів на суму 1,1 млрд грн за рішенням Київської міської ради для залучення коштів до бюджету розвитку на фінансування видатків, спрямованих на створення, приріст і оновлення стратегічних об'єктів довготривалого користування.

Зовнішній борг зменшився на 0,9 млрд грн, або 21,5 відс., – до 3,3 млрд гривень. При цьому у 2021 році місцевими бюджетами отримано 1 млрд грн позик від міжнародних фінансових організацій, з яких найбільше до бюджетів Львівської міської територіальної громади – 0,7 млрд гривень.

Крім того, гарантовані обласними радами і територіальними громадами борги на 01.01.2022 становили 8,5 млрд грн, із них зовнішні – 7,1 млрд гривень.

## Пропозиції

За результатами аналізу річного звіту про виконання закону про Державний бюджет України Рахункова палата вважає за доцільне рекомендувати Кабінету Міністрів України:

- забезпечити використання при підготовці проекту закону про державний бюджет для розрахунку всіх показників одного прогнозного курсу євро і наведення його в пояснювальній записці;

- забезпечити затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей і Порядку плати за ліцензію на випуск і проведення лотерей;

- вжити заходів щодо мінімізації ризиків посилення боргового навантаження на державний бюджет спрямованих на зменшення частки боргу, номінованого в іноземній валюті, дохідності державних внутрішніх запозичень, зокрема спрощення доступу до ринку ОВДП дрібних інвесторів, зокрема населення.

Т. в. п. Голови Рахункової палати

Андрій МАЙСНЕР



## Додаток 1

до Висновків про результати  
аналізу річного звіту про  
виконання Закону України  
„Про Державний бюджет  
України на 2021 рік”

**Основні прогностичні макропоказники економічного і  
соціального розвитку України на 2021 рік**

№ з/п	Показники	Прогноз (постанова КМУ від 29.07.2020 № 671)	Фактично	Відхилення + , –
1.	Валовий внутрішній продукт:			
	номінальний, млрд грн	4 505,9	5 450,8	+ 944,9
	реальний, відс. до попереднього року	104,6	103,4	– 1,2
2.	Індекс споживчих цін, грудень до грудня попереднього року, відс.	107,3	110,0	+ 2,7
	у середньому до попереднього року, відс.	108,1	109,4	+ 1,3
3.	Індекс цін виробників промислової продукції грудень до грудня попереднього року, відс.	108,7	162,2	+ 53,5
4.	Середньомісячна номінальна заробітна плата працівників, грн	13 632	14 014	+ 382
	номінальна, скоригована на індекс споживчих цін, відс. до попереднього року	112,1	110,5	– 1,6
5.	Сальдо торговельного балансу, визначене за методологією платіжного балансу, млн дол. США	– 10 416	– 2 671	+ 7 745
6.	Експорт товарів і послуг, відс. до попереднього року	102,9	134,3	+ 31,4
7.	Імпорт товарів і послуг, відс. до попереднього року	110,6	133,4	+ 22,8
8.	Обмінний курс гривні (в середньому за період):			
	за долар США	29,10*	27,29*	– 1,81
	за євро	31,43*	32,31*	+ 0,88

\*За інформацією Мінфіну.

## Додаток 2

до Висновків про результати  
аналізу річного звіту про  
виконання Закону України  
„Про Державний бюджет  
України на 2021 рік”

## Виконання плану доходів державного бюджету, млрд грн

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план на 2021 рік	виконано	відс. виконання	план на 2021 рік	виконано	відс. виконання
	<b>ВСЬОГО ДОХОДІВ</b>	<b>1 281</b>	<b>1 297</b>	<b>101,2</b>	<b>1 054</b>	<b>1 084</b>	<b>102,8</b>
	<i>із них:</i>						
1.	ПДФО	138	138	100,0	138	138	100,0
2.	Податок на прибуток підприємств	146	148	101,2	146	148	101,2
3.	Рентна плата за користування надрами	67	76	113,0	42	54	126,9
4.	Акцизний податок із вироблених в Україні підакцизних товарів	85	83	97,7	72	69	95,6
5.	Акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів	65	80	122,7	8	15	198,8
6.	ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування	154	156	101,2	152	156	102,7
7.	ПДВ із ввезених на митну територію України товарів	371	381	102,7	370	380	102,7
8.	Ввізне мито	34	37	107,3	25	27	106,3
9.	Частина чистого прибутку державних підприємств і дивіденди, нараховані на акції господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність	29	28,5	99,0	29	28,5	99,0
10.	Кошти, що перераховуються НБУ	24	24	100,0	24	24	100,0
11.	Власні надходження бюджетних установ	97	88	90,9	–	–	–

## Додаток 3

до Висновків про результати  
аналізу річного звіту про  
виконання Закону України  
„Про Державний бюджет  
України на 2021 рік”

## Виконання плану видатків державного бюджету, млрд грн

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план	факт	%	план	факт	%
	<b>ВСЬОГО ВИДАТКІВ:</b>	<b>1 544</b>	<b>1 491</b>	<b>96,6</b>	<b>1 278</b>	<b>1 260</b>	<b>98,6</b>
1.	Загальнодержавні функції, зокрема	216	207	95,7	211	204	96,4
	<i>обслуговування боргу та виплати за державними деривативами</i>	159	156	98,0	159	156	98,0
2.	Оборона	129	128	99,0	121	121	99,8
3.	Громадський порядок, безпека та судова влада	180	174	97,2	152	150	98,6
4.	Економічна діяльність	192	181	94,7	79	78	98,3
5.	Охорона навколишнього природного середовища	9,4	8,2	87,5	7,3	7,2	98,8
6.	Охорона здоров'я	176	171	97,2	161	158	98,3
7.	Духовний і фізичний розвиток	18	16	89,2	16	15	94,3
8.	Освіта	70	64	90,6	43	42	98,7
9.	Соціальний захист і соціальне забезпечення	341	339	99,5	337	335	99,5
	<i>зокрема, соціальний захист пенсіонерів</i>	201	201	100,0	201	201	100,0
10.	Кошти, що передаються до місцевих бюджетів	213	203	95,1	151	150	99,4

## Додаток 4

до Висновків про результати  
аналізу річного звіту про  
виконання Закону України  
„Про Державний бюджет  
України на 2021 рік”

## Дефіцит / фінансування державного бюджету у 2021 році, млрд грн

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план	факт	відс.	план	факт	відс.
	<b>ДЕФИЦИТ (ряд. I – ряд. II) / ФІНАНСУВАННЯ (ряд. III – ряд. IV)</b>	<b>273</b>	<b>199</b>	<b>72,8</b>	<b>221</b>	<b>169</b>	<b>76,5</b>
	<i>Співвідношення дефіциту до ВВП, відс.</i>	<i>6,1</i>	<i>3,6</i>	<i>–</i>	<i>4,9</i>	<i>3,1</i>	<i>–</i>
<b>I.</b>	<b>Доходи і повернення кредитів</b>	<b>1 290</b>	<b>1 306</b>	<b>101,3</b>	<b>1 062</b>	<b>1 093</b>	<b>102,9</b>
<b>II.</b>	<b>Видатки і надання кредитів</b>	<b>1 563</b>	<b>1 505</b>	<b>96,3</b>	<b>1 283</b>	<b>1 262</b>	<b>98,3</b>
<b>III.</b>	<b>Фінансування в частині надходжень – всього,</b>	<b>764</b>	<b>662</b>	<b>86,6</b>	<b>711</b>	<b>632</b>	<b>88,8</b>
	<i>зокрема:</i>						
3.1.	Внутрішні запозичення	506	410	81,0	506	410	81,0
3.2.	Зовнішні запозичення	218	213	97,9	193	193	99,9
3.3.	Надходження від приватизації державного майна	12	5	41,5	12	5	40,1
3.4.	Зміни обсягів бюджетних коштів (витрачання залишків бюджетних коштів на початок року)	24	21	86,6	–	12	–
<b>IV.</b>	<b>Фінансування в частині витрат – всього,</b>	<b>491</b>	<b>463</b>	<b>94,3</b>	<b>490</b>	<b>463</b>	<b>94,4</b>
	<i>зокрема:</i>						
4.1.	Погашення внутрішнього боргу	367	343	93,6	367	343	93,6
4.2.	Погашення зовнішнього боргу	101	98	96,4	101	98	96,4
4.3.	Придбання цінних паперів	23	22	96,5	22	22	100,0

Додаток 5  
до Висновків про результати  
аналізу річного звіту про  
виконання Закону України „Про  
Державний бюджет України на  
2021 рік”

**Державний і гарантований державою борг, млрд грн**

Показники	Станом на:		Відхилення показників 2021 року від 2020 року:	
	31.12.2020	31.12.2021	сума	відс.
<b>Державний і гарантований державою борг</b>	<b>2 552</b>	<b>2 672</b>	<b>120</b>	<b>4,7</b>
- внутрішній	1 033	1 112	79	7,6
- зовнішній	1 519	1 560	41	2,7
<b><i>Державний борг</i></b>	<b>2 259</b>	<b>2 363</b>	<b>104</b>	<b>4,6</b>
- внутрішній	1 001	1 063	62	6,2
- зовнішній	1 258	1 300	42	3,3
<b><i>Гарантований державою борг</i></b>	<b>293</b>	<b>309</b>	<b>16</b>	<b>5,7</b>
- внутрішній	32	49	17	52,1
- зовнішній	260	260	0	–
<b>Частка боргу в іноземній валюті у загальному обсязі державного і гарантованого державою боргу, відс.</b>	<b>65,0</b>	<b>63,2</b>	<b>-1,8</b>	<b>–</b>

### *Перелік діаграм*

<b>Назва</b>	<b>Сторінка</b>
Діаграма 1. Індекс цін виробників суттєво перевищив індекс споживчих цін	10
Діаграма 2. План окремих доходів державного бюджету перевиконано у 2021 році за рахунок надпрогнозованого зростання імпорту товарів і цін	15
Діаграма 3. Переплати платежів до державного бюджету збільшилися внаслідок наперед сплаченої рентної плати для проведення клірингових розрахунків	18
Діаграма 4. Залишки невідшкодованого ПДВ з початку 2021 року зросли	19
Діаграма 5. Окремі доходи державного бюджету в 2020 та 2021 роках	20
Діаграма 6. Видатки державного бюджету у 2021 році	23
Діаграма 7. Відкриття Казначейством бюджетних асигнувань за захищеними видатками загального фонду державного бюджету і проведення цих видатків у грудні 2021 року	27
Діаграма 8. Відкриття Казначейством бюджетних асигнувань за незахищеними видатками загального фонду державного бюджету і проведення цих видатків у грудні 2021 року	28
Діаграма 9. Відкриті Казначейством бюджетні асигнування і проведення видатків загального фонду упродовж 2021 року	30
Діаграма 10. Надання і погашення позик, наданих з ЄКР на покриття тимчасових касових розривів ПФУ у 2016 – 2021 роках	47
Діаграма 11. У 2021 році внаслідок невиконання плану надходжень загального фонду для здійснення витрат залучались кошти ЄКР і залишку на початок року (кумулятивно)	48
Діаграма 12. Дефіцит державного бюджету в 2021 році менший, ніж у попередньому році	49
Діаграма 13. Упродовж 2021 року не виконувався план надходжень від державних запозичень (кумулятивно)	51
Діаграма 14. Державні запозичення у 2021 році перевищили витрати на погашення зобов'язань (кумулятивно)	52
Діаграма 15. У 2021 році обсяг ОВДП, що перебувають в обігу, збільшився, при цьому стабільний приріст забезпечували нерезиденти і фізичні особи (на кінець місяця, кумулятивно)	53
Діаграма 16. Середньозважена дохідність розміщених на первинному ринку ОВДП у 2021 році	54

Діаграма 17. Надходження коштів від приватизації державного майна у 2021 році найбільші з 2016 року	57
Діаграма 18. Борг у 2021 році збільшився за рахунок перевищення запозичень над погашенням (на кінець місяця, кумулятивно)	58
Діаграма 19. Окремі показники боргового навантаження у 2013 – 2021 роках	61

**Перелік додатків**

<b>Назва</b>	<b>Сторінка</b>
Додаток 1. Основні прогностні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2021 рік	73
Додаток 2. Виконання плану доходів державного бюджету, млрд грн	74
Додаток 3. Виконання плану видатків державного бюджету, млрд грн	75
Додаток 4. Дефіцит / фінансування державного бюджету у 2021 році, млрд грн	76
Додаток 5. Державний і гарантований державою борг, млрд грн	77